Középiskolások Művészeti Vetélkedője

BECSE

I. díj

Falak

elől és hátul
Falak
jobbról és balról
Falak
Falak
között vagyok
Falak
a négy fal között
Négy fal között
a Falak
Négy fal között
vagyok
a Falak között
A Falak bennem vannak
Falak
fölül és alul
kémények
és nagyok

Mégse döntsétek
le a Falakat!
köztük vagyok

Sic itur ad astra

téged is
érezni is
a létet is
becsülni is
meghalni is
egymásért is
megélni is
csak azért is!

Elveszett illúziók

Emlékszel, barátom?
vesztünkre belekóstoltunk
Krisztus vérébe
Forgattuk szánkban
Izlelgettük, s nyomban
Szíven ütött a felismerés
A pap hazudott nekünk:
A kehelyben bor van.

Fél lábbal a sírban

Sirgódör szélén állni
Lelátni a mélységbe
A mély sötétségbe
A sötét messzeségbe
A múltad is viszontlátni

Magány

Megint elmúlt egy nap.
A fáradt idő terhe alatt
Leszállt az est.
Fejemben káosz, nyugtalanság.
Falon a fénynek fém-árnyékán
Dagad a csend.

Lépcső

ha élek - remélek
ha remélek - tévedek
ha tévedek - csalódok
ha csalódok - szenvedek
ha szenvedek - sorvadok
ha sorvadok - meghalok

A Rák jegyében

Sír a tenger
de mintha nevetne

Hulláma a partig kúszik
majd siet vissza a mederbe
mint aki veszélyt sejt
Nincs ereje elszakadni
S nézd!
amott a pajkos hullám-fiú
csobbanva csapódik neki
a kemény sziklafalnak
s ájultan hanyatlik vissza
anyja keblére
mintha mentsvára
s édes börtöne volna

Nevet a tenger
de mintha sírna...

Könnycseppek

Két csepp könny
egyik keserű
a másik - igazgyöngy

A nap végén

Nyári alkonyatkor
az ólomlábon járó
lusta sötét árnyak
életrekelnek
s nekifeszülnek
a házunk fehér falának.

Bakos Adolf
Gimnázium, Óbecse

II. díj

Ami hasonlít

mintha önarckép lenne
valaki mástól
rólam.

Vágyakozás

Bár méz lehetnék csepp ajkadon.
Szádat elhagyó zsongó dallamok
ragyognak.
Úgy érzem,
Egyszerre a Hold s a Nap vagyok.

Aranytörzsű fa
Úgy csüngöm rajtad, érett fa,
mint ékes gyümölcsöd.
Mélybe csobbanó rubinsmaragd.

Nehéz völgyek hűvösén,
meztelen nőttünk.
Földünk hamvas ég.

Honvágy

Lelkemre az égből száz emlék hull.
nehéz.
a mélybe magával húz.
A sötétben pókhálót sző mellemre,
pórázon húz pokolba s mennybe.

Szilánkok

Friss hó esett
láttam pelyheit
csikorgó gyöngyeit
(megnyíltak)
telet bontó szirmai.

Hallottam,
a kút vizének
halálsikolyait
eltört
késhegynyi titkait
éles tükreinek pengéit.

Fehér hóban
fehér szárnyakkal fürdő galamb
Puha hamuban

Vele olvadtak meztelen talpaim.

Altatódal

Még ott porlad
kútvíz, istálló, zöld fű
széna
szaga

Belealszanak -
a templomok.

III. díj

KIBÉRELT VARÁZSSZŐNYEGEN

I. OMLADOZÓ MAGÁNY-OSZLOPOK

Egy baleset emléke

A kezem a zsebemben volt
Magasfeszültségű áramkörök
kibérelt varázsszőnyegén
repültem neki
az Ajtónak
melyről meghagytad hogy csak
kopogásra nyílik.

Önkívület

A téboly felhasítja aurámat
Kilök magamból
Rámszakadt gondolatoktól kilapítva testem
Az egyszer-már-megtörtént átgördül fejemen
Tudatom csak befogadni képes
A magyarázat megint kövület marad

Megváltás

Amikor jöttél
beomló magány-oszlopaim
térdre zuhantak
s nyomorékká tették
az alattuk kuporgó
embert.

Játék az ellopott lírával

„A végzet vadul vonz, és mély, mint a tenger."
(W. H. Auden)
A Végzet vadul vonz és
mély mint a minta -
nyomat nyomorúsága
szomorú szemed szétesö színeiben.

Bumeráng

Szabad útra engedlek
hogy magam mellett is tartsalak
s ha egy kicsit szeretsz
utad távolra visz
hogy sokáig nézhessem
visszatérő arcodat.

Betolakodó

Nyomot hagyó ős-kellemetlen gondolat
ne járj többé csizmában

a házak
- az éjszakába.
Sötét tükrök nyílnak
(a tükörképek másolatok)
Lakatlan várak.

fényesszőrű
körparipák járnak,
nyergük tükör
a szélben tükörképek
szállnak

Csigaívek

Partravetett habtestek
Vörös karcolatok
hullámsír mámorában
aszalódott jégvárak
(nincs több nyálka)
lépcsők, kiégett szobák, füstös öltöző, kiégett szobák
Letűnt fekete
fehér képek
fénypercek
Benne rab koloncok
ismétlődő visszhangok
a mélység
morajа
morajа
a (mérföld)kőnek
lépcsők, kiégett szobák, füstös öltöző, kiégett szobák
fülünk kagylóvázában zümmögnek.

Alliteráció(k)

torz tisztaság
vélt valóság

hamis hajnal
nádszínű nap
édes éjszaka

Gutási Kati
Vegyészeti-Élelmiszeripari
Középiskola, Csóka

az agytömb bugyrain
ne kergesd az ott élő
apró állatokat
ne taposd a mohát
ami benőtte falait.

Kapu

Lehunyt szemed távolra lát
s engem nem talál
oly közel vagyok tán
hogy nem keresel
a kaput mégis nyitva hagyod
hogy beszédüljek mocsaradba.

Mélypont

Keresve azt ami hiányzik
mindig másra találva
maradék agysejtjeimet felajánlom
kísérleti célokra...

II. VELED ÉS KÖRÜLÖTTED

Prológus:

színre léptek a színtelen szeretők
lábuk nyoma sem vöröslő már

Önfosztás

a törődés tudatában
(a tudat hasadásában)
neked adtam mindenem
föltűnést nem keltve vele

Iránytalan mozdulatok

púha kis huppanásokat játszom veled
veled
és körülötted
magamon is ugrálva
el-elcsúszok néha

Mellékszerep

szerelmem kisajátítja az út legjobb részét
szerelmem csak kísérem

Igeidők (jövőtlenül)

levágattad hajad a fekete múltat
a jelen még alávalóbb

Karrier

szikkadó alapanyag vagyok
ihlettelen tenyeredben
melyből egykoron még
becézve ettél

Szerelmed

centivel mérhető
hazugságok
között
súlyos semmi

Artikulálatlan panasz

mennyivel könnyebb lenne
gyűlölni téged
mint javadra tisztogatni emléked

Hamvasztó

megemészthetetlen zöld színeid
feketévé nyugszanak már

Elégia

léptem metszette árnyékodat
csak léptem
és nem értelek utol

Előled

a fény - glóriás anya
megsejtett kötényébe rejtőzni
belétakarózni szemöldökig

III. TALÁLKOZÁSOKK

1.
közeledsz
egyre csak közeledsz
csak felém
mondod Nálam keresed
kérdem amit Tőled várnék
ha nem tudnám
miért felejted mindig otthon?
2.
feléd fújom buborék-örömöm
s te megütöd
ahogy szárnyaiddal csapkodsz
fölöttem
3.
csalódott arcomon nyugszanak szavaid
ne! immár ne töröld le őket
valaki jár köztünk
érzem
felperzsel maga mögött mindent
s csak a csend marad - lángokban
4.
(Epilógus)
valahol találkozunk majd
s újra eljátszuk a szerepeket:
te újjáéledsz a halálban
míg én visszapusztulok az életbe

Horvát Dóra
Zeneiskola, Szabadka

Diákzsűri
II. díj

Egyre megy

Béna némaság...
Néma bénaság...
Horpadó vakolat...
Rothadón tapogat...
Szendergő alak...
Keserű salak...
Hóhér török...
Bókért ölök...
Vétketeknek vére...
Véreteknek vétke...
Gyötrelmes törvény...
Förtelmes örvény...
Kesergő kötelék...
Temető töredék...
Komor nyom:
Kétely-megye
Nyomorgom:
métely kegye...

Morzsányi szerelem (I.)

Szeretnék
Szívedhez szegődni
Szabad-e szívemnek
Szilajon szeretni?

Óh, mondd, szabad-e
Ha számtalan szent
szabályt kell megszegnem?!

Morzsányi szerelem (II.)

Megszegett tilalmak
Szerelmet siratnak.

Jövőnk

Zavaros láp-lepte vágyon
átgázolnak minden álmon.

Torz képzelet

Kókadón fortyogó
békanyálcafatok,
fonnyadó gondolatok
halmozta
kátrányfergeteg termett
megtorpant útjelzők alá
megmentve
terhes látomásba botló
hólyag-tekintetek
erjedt zuhatagától.

Gyónás

Templomod márványszőnyegén
vonszolja magát egy
kölcsönkapott elmetélt gondolat
integetve
az önmagát megosztó kárhozatnak.

Hideglelés

Vonuló termeszhad
tiporta
megkövült tűzhólyag
mámorát
roppanva száguldó
ködviaszon át.

Támad vacogón
hörgő
lázas rohanás
szívbillentyűm
hunyorgó rettegés
rágja át.

Börcsök Tünde
Gimnázium, Óbecse

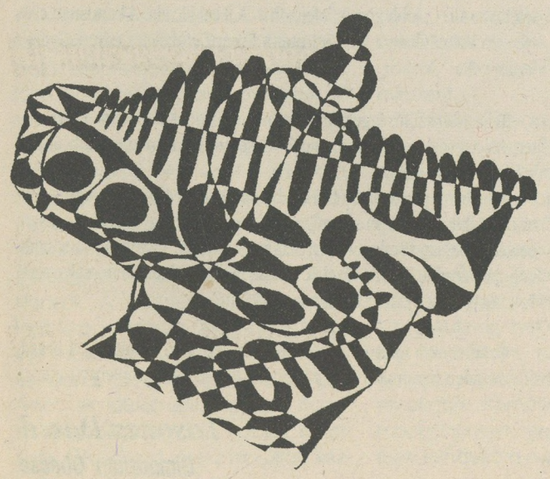

Diákzsűri
III. díj

Csalódás

Elfordultál
Fülembe sírva
Megbánó
Fekete imát
Közben
Pislogva szemelt
Fehér gyöngy eső
Ajkaim fölött
Szívem mögött
S már vonszolnám
Szétmarcangolt
Lelkem: megkövült
Bűvös gyenge
Mézes ajkad
Rabja vagyok
Tekinteted üressége
Némán elemészt
Üszkös leheletével
Körbecsókol a magány
de a lélek utolsó
Színeivel még
Téged őriz a vágy
Ajkad utolsó ölelését
Mit lopva itt hagytál
Amikor még nem TE voltál
Amikor még ENYÉM voltál

Álom

Elém tűnik

Alvadt agyú
Penge szagú halálom
Midőn
Vérző ereimben
Még zakatol az élet
A kaszás már
Zsibbadtan
Nyeli velőmet
S vonagló kínom
Vergődve vörösen porlad
A letűnő naplabdák
Temetőjében
Hol sárgán szikráznak
Tompa szilánkok
Míg szerelmünk delén
Megölöm a vasárnapot

Manapság

véres nyomortanya
a világ
hol esténként
megvakulva
nyílall be
a valóság
s a csend zúgását
megtörve
süketen jajdul fel
milliók sikolya
ott
hol vérízűek
a lepergő könnyek
s meggyalázott
egy nemzet

Anya

Rám mosolyognak
spirituszba fagyott
életdarabkák
köztük keresem
hajad barnáját
tested bársonyát
s amikor meglelem
gúvadt üveges szemmel
ölelem hogy
megkocsonyásodott
pupillád
döbbenten beleremeg...
s én csak ölelem
hisz tőled kaptam
képzelt-csodás életem
bár viaszosan bűzlő
szürke arcod
és mindig érezni fogom
tavasz-illatod s
szomjazni anyai csókod

Újhelyi Karolina
Zenta

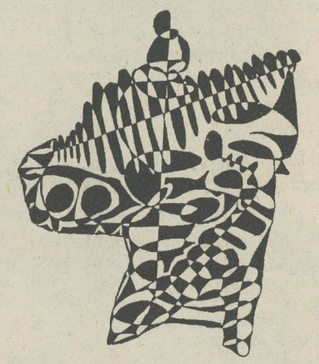

ILLUSZTRÁCIÓK:
Béres Beáta, (2-5. oldal)
Sütő Árpád, (7-8. oldal)
Sram Norbert, (10. oldal)
Danyi Kornélia, (11-12. oldal)
Szijártó Izabella, (14-15., 21. oldal)
Pap Ági, (16. oldal)
Gyuri (23., 26. oldal)
Tóth Csaba (28-29. oldal)
Szabó Éva (30-31. oldal)
Szijártó Izabella, (Címlap)
Lovra Éva (Hátlap)

I. díj

Helyzetformálás

A Zöld utcaiak csodacsatára vasárnap, a nagymeccs előtt végignézi, ahogy a Bankó család zuhanó cserepesvirága **lemetéli** Somló néni **fejét**.
Somló, szül. Bercsényi Jolánka.
Helyzetteremtésnek jó, nem?
A guruló fej már a gyermekfőt is állásfoglalásra készteti az élet értelmét illetően. Eddig tisztán látta a felezővonalat, emlékezett a múlt heti védelmi hibákra, és tudta, hogy ma győzniük kell. Győzni kell és kész. Ekkor robbant vasárnapjába ez az őszülő, szemüveges fejforma.
Megzavart, koravén lurkó.
Ezek után hogyan gondolkodjon gólarányokban?
Egészen másként alakulna a történet, ha „az eset" a nagymeccs utánra halasztódna.
A tizenéves csodacsatár vasárnap, a **megnyert** nagymeccs után végignézi, ahogy a Bankó-család zuhanó cserepesvirága lemetéli Somló néni fejét.
Ezek után hogyan gondolkodjon gólarányokban?
A különbség érezhető, nem?

Alakteremtés

Diagnosztikai lap sorszáma 23786. Életkora, testsúlya, címe. Lábujj: jobb, bal, 1-5. Középcsont, talp, sarok, boka, lábikra, térd, derék, nyak, hát. Sarokemelés nincs, cipőméret 42.

A Gyöngyszigetre utazik a nőjével, csak úgy, kikapcsolódni.

Mint a többi szombat. Sör, a jobbfajta, speciális alkalmakra őrzött cigi, plusz a könnyű és rugalmas pecabotok. Elmenekülni a motorházaktól, a szétroncsolt kipörgésgátlóktól, otthagyni az egész rohadt mezőgépszerelést és szombaton, a Szigeten, a nőben lenni. Minél tovább.

A sör, a hétvégi cigi, meg a könnyű, rugalmas fenekezők. Ennyi.

Diagnosztikai lap sorszáma 23999. Életkora, testsúlya, címe. Lábujj: jobb, bal, 1-5. Középcsont, talp, sarok, boka, lábikra, térd, derék, nyak, hát. Sarokemelés nincs, cipőméret 42.

Szegedre utazik. Ott mégiscsak nagyobbak a művelődési lehetőségek.

A vonatot csak olvasással együtt tudja elképzelni. Sokáig bizonytalankodik Garaczi és Hazai prózája között. Ha már olvas, olvasson menő dolgot az ember. Somogyi könyvtár, meg, hogy tényleg teljesnek érezhesse a napot: irodalmi est a Sík Sándorban.

Aztán enyhe stílusváltás: a hölgy a Royalban várja, fél tízkor. Előtte, az asztalon, kicsi sárga mobiltelefon. Díjcsomaggal, meg másodperces alapú számlázással. Nem a teljes és gazdag napokat szereti.

Most a személyi adataink határoznak meg bennünket, vagy valami egészen más?

A sztori

A sok focimeccs közül, amelyeken a brazil Dodinho do Nascimento, a világ elsőszámú csillaga gyorsaságát, technikáját, gólérzékenységét fejleszthette, egy sem volt olyan rendkívüli, mint az a barátságos mérkőzés, amelyet egy párizsi étteremben játszott, meg nem szűnő taps és óriási érdeklődés közepette.

A világhírű Zserbó, Párizs központjában, hazai specialitásokkal és a mennyezetre függesztett 7x8-as képernyővel. Hogy mindenki lássa.

Bár még mindig nem százszázalékos, egészségét nem befolyásolhatja károsan új videojátékának bemutatója. A Győzd le a brazilt!-ban magával a világ legjobb labdarúgójával vehetjük fel a küzdelmet. És a párizsi bemutató fénypontjaként a nagy do Nascimento is megpróbálkozik a lehetetlennel – legyőzni önmagát.

A meg nem szűnő taps és az óriási érdeklődés.

Dondinhót bőrszékbe ültetik, olyan forgósba. Menni fog, biztatják a szervezők, csak fociznod kell. Ahogy szoktad. Előtte billentyűzet meg egér: a legújabb Genius modellek.

Az operációs rendszer indításához be kell kapcsolni a számítógépet.

Váltásképp most nem a lábát filmezik. A hosszú, lapos mutatóujj: másnap már mindenhol. Videojátékon, müzlisdobozon meg a tévében.

Kattanás. **Győzd le a brazilt!** Dallamos, felemelő zenével meg gyönyörű grafikával. A megbízottak hosszasan billentyűkombinációkat meg egérhasználatot ajánlanak. Ezt és ezt, egyszerre, külön, ennyiszer meg ennyiszer. A testcsel, a lapos átadás, fej. Így meg rúgsz.

Kétszeres kattintás. Belépés a barátságos mérkőzésbe. Mindjárt felismeri magát az ellenfél soraiban. Tizenegyes, mint rendesen. Csak az ajka teltebb, és a szeme más. Szemtől szemben saját magaddal.

Próbáld elképzelni, hogy magad ellen izzadsz a pályán, egy 7x8-as Sony-képernyőn, és közben mindenki benneteket figyel.

A meg nem szűnő taps és az óriási érdeklődés.

Nem érzi bonyolultnak. Ez és ez, egyszerre, külön, ennyiszer meg ennyiszer. Testcsel, lapos átadás, fej. Többször egymás után. Tényleg élvezi. Esetenként találkozik magával, legtöbbször a középpályán: lökdösés, rúgások. Ilyenkor érzi, hogy nem holmi menetrendszerű hadgyakorlatról van szó. Növekvő versenyizgalom: to win, win, win.

Alt+C, jobb gomb, lefelé, Ctrl, tanácsolják többen is. Bombagól. Persze ez nem ilyen egyszerű.

Kiegyenlítődött küzdelem, az utolsó percig. Akkor történt az a rejtelmes tragédia, amelyikről minden újság ír. Mint aki elalszik. A híres nyálfolt a billentyűzeten. Semmiféle nyomozás vagy tudományos kutatás nem vezetett eredményre.

Ama bizonyos percben a Zserbó bőrszékében izzadó játékosunk zseniálisan reagál egy balról magasan beívelt labdára. Csodagól négy tételben. Alt+C, jobb gomb, lefelé, Ctrl. A felső léc alá. A kapusnak esélye sem volt. Fölzúg a vastaps, utána fülsértő, tökéletes csönd. Győzelem?

Teljes valószínűséggel, egészen másmilyennek éreznénk a történetet, ha a győzelmet egy, az előzőnél semmivel sem silányabb **öngól** eredményezné. Így:

Ama bizonyos percben Dondinho do Nascimento, a tizenegyes számú brazil, a másmilyenszemű, zseniálisan reagál egy balról magasan beívelt labdára. Csodagól négy tételben. Átveszi, megszelídíti, a saját kapujára fordul, és már tüzel is. A felső léc alá. A kapusnak esélye sem volt. Az eredmény nem változott: győzelem?

Özönlenek a fotósok: váltásképp sem láb, sem mutatóujj. A brazil feje, minden izzadmányával, a legújabb típusú Genius billentyűzeten.

Losoncz Dávid
Gimnázium, Óbecse

II. díj

Apának, aki elment

Még kisfiú voltam, tízéves, amikor Apám meghalt. Anya lefeküdt a szoba másik ágyára, és behunyt szemmel, visszafojtott sírással virrasztott. Tudta, hogy hosszú ideig ez lesz az utolsó nyugodt éjszakám. Akkor még rövid hajam volt. Kerek arcomat belefúrtam a párnába, úgy aludtam.

Puha, de fojtó éjjel volt.

Amikor megkérdeztem, hogy Apa hazaért-e már, Anya nyugodt hangon válaszolta, hogy:

– Igen.

Puha kezével simogatni kezdte az arcomat. Azt akarta, hogy ne sejtsek semmit. Már aludtam, amikor visszafeküdt. A homály azonban túl sűrű volt, nem engedett pihenni. Odalopakodtam Anya ágyához. Hunyorítanom kellett, mert a sötéten kívül mást nem láttam. Ráhajoltam az ágyra, de az üres volt. Amikor benyitottam Apám szobájába, abban reménykedtem, hogy Ő bent fekszik, s talán alszik is már. Sőt, ha fölébred, zokon fogja venni, amiért fölkeltettem. De Apa ágya is üres volt. Az ágyneműjére ferdén esett a fény. Érintetlen volt. Anya elöl összefogott hálóinggel sietett vissza. Szeme vörös volt, és riadtan tekintgetett.

– Hol van Apa? – kérdeztem.

– Gyűlésre hívták, azért nincs itthon – mondta.

Hogy ez nem igaz, azt reggel tudtam meg. Anya hangját hallottam, a Mamához beszélt. Az ágyon ültek mind a ketten, anya és lánya. Kintről halvány fény szűrődött be, kékesszürke, gyér fény, amilyen csak ősszel látható, szeptember és október havában. A két asszony arcára árnyék ült. Hasonlóak voltak, csak Anya álla tűnt erősebbnek és a haja barnábbnak. „A kórházban van" – mondta. Még félálomban voltam, de ezt hallanom kellett, a kórházban van. Gondolatok ütköztek össze a fejemben füstölögve, csikorogva, mint a mozdonyok. A felismerés rebegve szaladt ki a torkomon. Állati hangzavar volt ez, kapaszkodás. Nem volt erőm lélegezni, csak őrjöngeni, hogy Apa, Apa!, és túlkiabálni magam. Bugyborékoltak a hangok, habjuk betöltötte a torkomat. Anya kinyújtott kézzel ugrott át hozzám. Keményen ölelt, hogy elnyomja a rémületet. Apa!

Az ajtó úgy nyílt ki, mint egy mérges kutya pofája. A bátyám, Robi rohant be. Szeme álmos volt, a haját elfeküdte. Kiáltozásunkra ébredt föl, s most itt állt, és riadtan kérdezte, mi van. Úgy bámult, kezében a kilincscsel, mintha nyomban el akarna futni. Kiabáltam, hogy Apa meghalt, hadd tudja meg ő is. Arcát ijedtség futotta el, halántékán kidagadtak az erek. Láttam rajta, hogy megfordul vele a világ. Izmai megfeszültek, amikor futni kezdett. Nem láttam, merre szalad, csak a lábait figyeltem, ahogy sietősen egymás elé rakja őket. Mérgező füstként eregette a két szót, hogy nem, nem igaz. Kiabálásunk egybeért, átfogta egymást, és olyan hangosan szólt, hogy beleremegtem. Az ajtó csapódott. Anya kirohant. Úgy vélte, Robi most őrültséget csinálhat. Magamra húztam a pulóverem, próbáltam nem gondolni semmire, nem tudni a dolgokról, elfelejteni mindent.

Közben olyan görcsösen sírtam és kiáltoztam, hogy átvezettek az ebédlőbe. Vízzel kínáltak, de féltem a pohár remegésétől és magától a víztől, ahogy tompán csillogott. A fájdalomtól rángva néztem Anyát és Robit. Mindketten álltak, az ujjaikat tördelték, és hol a homlokukhoz, hol az arcukhoz kaptak. Kiabáltam, hogy fogjuk meg egymás kezét, és ugorjunk le az emeletről. Rémültem figyeltek, de moccanni sem mertek, amikor sajgó fejjel elindultam a végső útra, amit kijelöltem magamnak. Föl a lépcsőn, és ki az ablakon. A szomszédasszony állított meg, miközben tömzsi ujjaival lenyomott egy székbe. Bal kezével a haját igazgatta, a jobbal engem fogott.

– Nektek erősnek kell lennetek, mert Anyának szüksége van rátok! – mondta. Haja újból a homlokába hullott, láthatóan izgatta a szemét. Beletemetkeztem a kicsit kövérkés testbe és sírtam. Mindenki így tett, sírt. Nem értettem, hogy most miért kell erősnek lennünk, és Anyának miért van szüksége ránk? Ahogy beszélni kezdtem, özönlöttek a szavak. – Ugye, ránk gondolt, amikor meghalt, ugye, ránk? Anya, ugye ránk? Mondd, hogy igen!

Később visszamentem a szobámba. Lefeküdtem, és hosszú ideig dunsztoltam magam a paplan alatt. Már reggel volt, így a virradat derengő fényeit fölváltották az árnyékok, amelyek a faltól nyúltak el hosszan az ágyig. Néha kinéztem az abla-

kon, bele a tájba, amit a házunk előtt kanyargó víz szelt ketté. Semmire sem figyeltem. Hagytam, hogy sodorjon a méreg, a kétségbeesés és a félelem. Dühös voltam, mert Apa itthagyott minket. Kétségbeesett voltam, mert nem tudtam, most mi lesz, és féltem, mert a halál félelmetes. Vergődtem tompán az ágyban, és nem figyeltem semmire. Nem engedtem, hogy a szememben kirajzolódjék bármi is, egy alak vagy egy forma. Hánykolódásom alatt, bár a fény hol élesebb lett, hol tompult, a pupilláim nem reagáltak. Magam voltam, egyedül, teljesen.

Ha nyílott az ajtó, és megláttam a kandikáló arcokat, a tekinteteket,

amint próbálnak valamit elkapni belőlem, a benyúló kezeket és belépő lábakat, elkiáltottam magam, hogy kifelé! A családomon kívül mást nem engedtem be. Úgy éreztem, Ő az én apám volt, ezeknek semmi közük hozzá. Én hívtam Apának, nem ők. Fejemre húztam a takarót, és kiabáltam: kifelé! A látogatók szemében megláttam a meglepődést és a mögéje szorult fájdalmat. Visszakoztak is mindjárt. Zárult az ajtó, az idegenek visszahúzták kezüket és lábukat, legvégül pedig az arcukat. Megvédtem magam tőlük, gondoltam büszkén, pedig csak megijedtek tőlem.

A nagybátyám fia, Attila ekkor huszonnégy éves volt. Az asztal mellé ült le, szembe Robival. Vékony ruhát kapott föl magára, amikor átjött hozzánk. A szomszédban lakott, két házzal arrébb. Szemét kisírta, szemhéja pedig úgy átázott, mintha szét akarna mállani. Haja a feje búbján hullámzott, de nem takarta el összeráncolt homlokát. Közel volt hozzá a szekrény, ami beárnyékolta alakját és a fotelt. Azt mondta, a háború a hibás, azért halt meg Apa. Egy tanknak rohantak neki, folytatta, Ő és a barátja.

– A tank az úton állt, éjjel. Ha valami elromlik, azt jelezni kell fénnyel vagy táblával. A katonák ezt nem tették meg, otthagyták az úton. Apádék pedig nem vették észre a vesztegző harckocsit.

Vastag ujjai az asztal lapján doboltak, homlokát pedig annyira összeráncolta, mintha mutatni is akarná az éji utat, amin nem volt hely. Majd sírni kezdett. – A disznók... – szipogta, s próbált tovább beszélni, de a könnyeit nem tudta lenyelni. Megrémültem, mert eszembe jutott: ha Apa életben marad, lehet, hogy elveszíti valamijét. Talán a kezét vagy a lábát, de az is lehet, hogy megbénul.

– Talán jobb is, hogy meghalt – mondtam. – Mi lenne, ha láb vagy kéz nélkül kellene élnie? – hadartam Robi arcába. Ő is törölte az ujjait, és törölgette az arcát. Hallgattam szipogásukat, miközben az én szememből is kibuktak a könnyek. Tíz tonna tömör acél, gondoltam, de akkor még föl sem fogtam, mit jelent ez. Disznók! Kik a disznók? Törölgettem a szememet, a kezem is nedves lett, mire abbahagytam. Tíz tonna tömör acél és egy pléhdoboz. Szinte láttam, ahogy Apa tolókocsival gördül be a szobába. Nyikorognak a kerekei, Ő pedig hörög.

– Hallgass – mondta Robi. Ezután nem mertem többet szólni.

Másnap vendég érkezett, Irénke, Anya sógorasszonya. Csontos arcával és enyhén göndörödő barna hajával gyönyörű nő volt. Először Anyát ölelte meg hosszan, nyugodtan. A kezében szatyrot szorongatott, és ahogy karjait összekulcsolta Anya hátán, a csomag ide-oda járt. Nevezhetjük ezt batyunak is, mert nem volt benne más, csak ruha meg talán fogkefe. Ő tényleg azért menekült el, hogy ne haljon meg. Amikor Anyával elengedték egymást, Robihoz fordult. Őt is megölelte, súgott neki valamit, majd felém indult. Lépteitől hullámzott a haja, tekintete gyorsan járt körbe a szobában. Átölelt. Folytak a könnyei, az enyémek is. Engedtem az érzéseimnek. Halkan mondta, hogy részvétem. Úgy csimpaszkodtam belé, mintha a szavait akarnám kihúzni belőle. Mielőtt hangosan megszólalt volna, még egyszer a fülembe suttogta: részvétem. Tőle elfogadtam. Tudtam, hogy ő is átélte már ugyanezt. A saját bőrén érezte meg, mit jelent elveszíteni a legközelebbit. A kisebbik fia halt meg leukémiában. Neki nem mondtam, hogy kifelé, hogy menjen el, őt nem zavartam el, szerettem.

Ugyanígy szerettem Papát és Mamát is. Vörösmarton laktak. Még emlékszem a képre, ahogy fölszállnak a buszra. Nem maradtak sokáig, teljesen összetörtek fiuk halála miatt. Az a csöndes, jó öregember, aki egész életében fütyörészett, most hazáig sírt. Soha többé nem láttam, elment ő is a fia után, hogy megnézze, hogy van.

Most, hét év távlatából minden megváltozott. Irénke hazamehetett, én pedig megszoktam, hogy Apa nincs mellettünk. Elment, ahogy mindenki elmehet.

A temetőben nagy, meredt testekkel, mozdulatlanul állnak a szobrok. Gránit és márvány síremlékek sorakoznak egymás mellett. Reggel fölkel a nap, és tüzes korongját estélig végighordozza a holtakon. Apa is itt sodródik valahol, e csöndes tóban, ahol nincs mozgás.

Félek, egyszer én is Apa leszek...

Beke Ottó
Dr. Ripp Rózsa Egészségügyi Középiskola, Zombor

Randevú

A férfi leült az asztalhoz a kávéházban.

A pincér kijött. Kíván valamit rendelni? – érdeklődött.

– Semmit – válaszolt a férfi. Elmenőben izgatottan megragadta a pincér karját. – Elnézést. Ő még nem volt itt, ugye?

A pincér szakszerűen rázta le magáról az amúgy sem túl erős szorítással bíró kart. – Nem, uram. Még nem érkezett meg. De ha megjön, szólok neki, hogy vár rá.

A férfi megköszönte. Aztán a szalvétával kezdett játszani. Odaírta filctollal a saját nevét, aztán az övét. Majd az egészet szívkeretbe helyezte és átdöfte egy nyíllal.

Aztán letette a papírdarabkát az asztalra. Csak nézte, nézte. Közben úgy mosolygott, mint valami dilinyós, akit most vertek kupán egy baseballütővel. Ujjaival megsimogatta a lány nevét. Rá gondolt, egyre csak rá. Meg arra, hogy miért nem jön már.

Észre sem vette, hogy nevetni kezd.

Megpróbálta elképzelni őt, hogy eltöltse valamivel az időt. Ez nem volt nehéz – órákat tudott volna ezzel eltölteni úgy, hogy egy pillanatra se unjon bele. Újra meg újra felépítette, sejtről sejtre, színről színre. A tökéletességet alkotta meg magában. És mikor kész volt, újra kezdte.

Barna hajat látott maga előtt. Kék szemeket. Piciny gödröcskéket a kristálytiszta arcon, mikor a rózsaszín száj elmosolyodik. Ugyanebben a pillanatban elővillanó fogakat.

Sikoltani lett volna kedve. Az érzés kényelmetlen volt, de jó, annyira jó, mint még semmi más!

A sótartót markolta meg. Egy ideig kopogott az asztalon. Aztán az iménti szöveget karcolta bicskájával a tartó aljára is, közben éberen figyelve, hogy a pincér látja-e, miben mesterkedik. Nem látták meg. Senki sem figyelt rá.

Megint kuncogott egy sort.

Aztán a lány is megjött.

A férfi, amilyen gyorsan csak tudta, elrejtette a szalvétát. A sótartót is úgy fordította, hogy ne lássa senki, mi van belekarcolva. Mosolygott, amilyen után csak egy tizenéves fiú mosolyoghat egy tizenéves lányra.

Gyönyörű barna lány volt. A szeme kék. A férfi sejtette, hogy csak kontaktlencse, de nem érdekelte egy pillanatig sem. Imádta őt, és ebből egy jottányit sem engedett. Egyfolytában az ajkát bámulta. A lány nem szólt emiatt.

Lehet, hogy élvezte is. A férfi remélte, hogy így van.

A lány nem is köszönt. Csak leült, könnyedén, mint valami tündér. Megérintette a férfi arcát és megsimogatta. Aztán lehelt rá egy csókot. A férfi alig érezte, mégis tudta: a szerelem szülte ezt a gesztust. Ez számított. A többi mellékes.

Mosolygott. A férfi pedig boldog volt, hogy a lány, akit szeret, boldog.

Megfogta a kezét. Vékony, gyönyörű kéz volt – a férfi alig érezte a langyos érintést. A lány körmei manikűrözöttek és csillogóak voltak. Ismét egy részlet, ami a tökéjjel egyenlő.

Ő úgy volt tökéletes, ahogy volt. A férfi pedig... Nos, ő nem tartotta magát epp görög istennek. Az orra ferde volt, szeme sötét és mélyen ülő, szája túl kicsi, álla túl nagy. Fejét elfuserált, zsíros, szőkésbarna színű haj ékesítette. Fiatal volt, egyetemet végzett, de a szeme egyáltalán nem sugallt intelligenciát.

Inkább bárgyú, naiv sötétséget.

Ez a lány az Isten adománya volt neki. Soha nem volt barátnője előtte. A szerelem is csak futólag érintette abban a korban, amikor oly könnyen lesz szerelmes, és oly nehezen keveredik ki belőle. Akkor pedig csúfosat bukott. Azóta alig mert ránézni a másik nemre.

Nem értette őket, és ők sem értették a férfit. Teljes volt az egyetértés.

A buszállomáson állt. A munkából ment hazafelé, ahogy minden nap. Unalmas és szűk élete volt, melyből évek óta nem tudott és nem is akart kibújni. Ekkor azonban, épen gondolatai tengerének közepében úszva, megérezte, hogy valaki áll mögötte. Megfordult és elállt a lélegzete.

Ő állt ott, a teljes valójában. A férfi már az első pillanatban gyönyörűnek látta.

Nem szólt semmit. Csak nézte a férfit, a férfi pedig bámulta őt. Szerelem volt első látásra. Pedig a férfi mindaddig azt hitte, hogy ezt a fogalmat csak az írók találták ki. Egyszerre csak azt vette észre, hogy örömében könnyezik. A lány pedig, ezt látva, átölelte.

Közben elment a busz. Elment a második is.

Így kezdődött a kapcsolat. Azóta sokszor találkoztak. Nem mindig ezen a helyen, de a leggyakrabban itt. Mindig tíz perccel előbb érkezett. Nem rendelt, csak miután ő megérkezett.

Mint most.

Odaintette a pincért. A lány intett, hogy nem kér semmit. A férfi levest hozatott. Egyelőre.

A pincér bólintott, azután elsietett.

A szomszéd asztalnál valaki fülsértően nevetni kezdett. A férfi sértődötten odafordult, megkérte a jókedvű illetőt, hogy hagyja abba. Zavarja a társalgásban, mondta. A kövér, szakállas ember azonban nem hagyta abba. Sőt, még inkább hahotázott.

– Ne izgulj – súgta a férfi a lánynak. – Csak irigykedik.

A lány csak nevetett. Kacaja elfeledtette a férfival az egész külvilágot.

A pincér kihozta a levest. Ismét egy szó nélkül, sietve távozott. Mintha valami módon iszonyodna a férfitól.

Kit érdekel? – sóhajtott a férfi. Ha ő szeret, akkor minden mindegy.

A lány csak mosolygott.

A férfi élénken elétolta a sótartót és a szalvétát. A mozdulat önmagában felért egy vallomással.

Ő megérintette a tárgyakat. Előbb a szalvétát vette szemügyre, azután gyengéden megsimította a sótartó fémét, benne a karcolást. Lehajolt hozzá, megcsókolta sorra mind a kettőt.

Aztán a férfit.

A férfi viszonozta. Amikor végre megváltak egymás bőrének az érintésétől, még egy ideig nem engedték el a tekintetükkel egymást. Amikor a férfi hirtelen zavartan elkapta szemét a lányról, megrökönyödött.

Mindenki őket bámulta. Sajnálkozó, ártó tekintettel néztek. Valaha Júdás tekinthetett így a Megváltóra. Irigykedtek. Utálkoztak. Undorodtak az igazi érzéstől. És sajnálták, hogy a lány vele van, nem pedig velük.

Megragadta a kezét.

– Gyere – mondta. – Itt nem néznek minket jó szemmel.

A lány felállt. Szeme csillogott.

Együtt, kézenfogva sétáltak ki a kávéház falai közül. Elmenekültek a külvilágtól, mely nem fogadta be őket képlékeny anyagába. Boldogok voltak.

Mikor a férfi megfordult a sarkon, még látta a kávéház ablakához tapadó embereket, akik bámulták, mint valami csodálatos szobrot vagy képet egy galériában. Elfordult és ment tovább. És hogy megmutassa nekik, mennyire hidegen hagyják, tovább beszélt szerelméhez. Csak mondta, mondta.

De keze az üres tér kezét markolta. Szavai csak a semmivel beszéltek.

Lénárd Róbert
Gimnázium, Zenta

Diákzsűri – III. díj

A baba

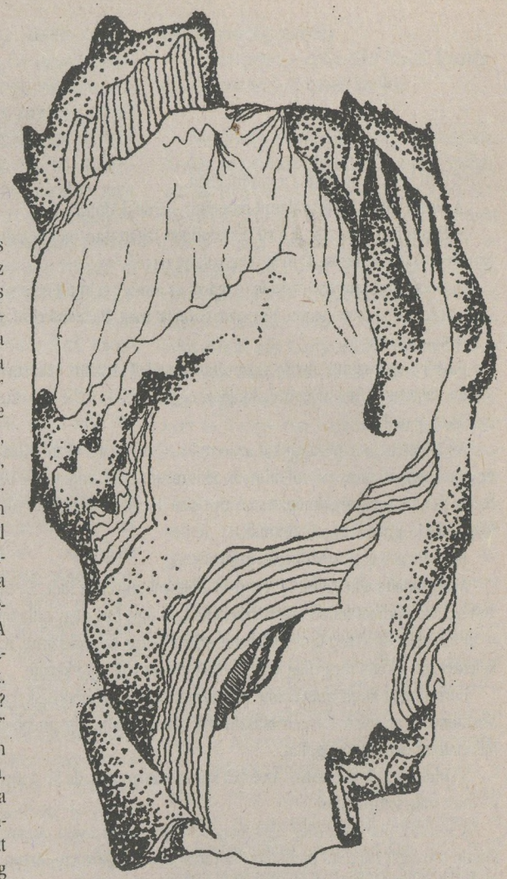

A mai napig is sokszor leül gondolkodni, ám e gondolkodásra szánt percek általában gyötrő rémálommá változnak, amikor a múltat próbálja felidézni. Pedig a múltat muszáj elfogadnia, s a múlttal együtt a szomorú tényeket is, amelyek örök pokollá teszik életét. El kell fogadnia a megmásíthatatlant. Ő egy gyilkos.

Az ő élete is úgy indult, mint mindannyiunké. Ő is úgy jött a világra, mint mindannyian. Egy jeges decemberi éjszakán sírt fel a bába karjában; első szava is egy nehézkesen elgügyögött mama volt. Hihetetlen, ugye? Pedig neki is volt anyukája, apukája, egy kutyája, na meg egy szép babája, amely, ha lefektették, becsukta a szemét. A kis Katinkának ez nem tetszett, ezért egy szép napon, amikor a mama és a papa vásárolni mentek, és ő egyedül maradt a dajkájával, megfogta a pislogó babát, és a kertbe vitte az almafa alá.

A madarak ugyanúgy csiripeltek, mint máskor, a szellő is lágyan simogatta a kis Katinka selymes haját, amikor a baba nyakára erősítette a kötelet, és felkötötte az almafára, majd kéjesen kacagva kirántotta alóla a létrát, mely csattanására szétrebbentek a madarak, s Katinka egyedül maradt „áldozatával" a végtelen csönd ölében. Azután lerángatta a fáról az immár „kivégzett" babát, s a kert végébe temette a szamócabokrok alá. A vásárból hazajövet a mama és a papa hiába kérdezgették, ő makacsul hallgatott, nem árulta el, hol a babája. Nincs és kész. Elveszett. Ekkor Katinkát csúnyán megverték, majd bezárták a szobájába. Sem inni, sem enni nem kapott. Első gyilkosságát büntették. Ám a szőke fejecskében csak tovább gyűltek az indulatok, amelyek mint szeszélyes, alvó vulkán, egyik percben majd kitörnek. Senki sem tudja, mikor, senki sem tudja, hol. Titok. Nyolc éves volt ekkor. Cseperedett, szépült, mint egy gyönyörű virág, úgy nyílt ki napról napra. Egy márciusi napon a fiatal vulkán egyszerre csak kitört.

Eldöntötte, hogy bújócskát játszik. De félt a nagy ház zugaitól, szobáitól, ezért magához vette a mama húsvágó bárdját, a papa vadászkését és útnak indult. A kamra felé vette az irányt, ahol a kerti szerszámok sorakoztak. Sötét és hideg volt a kamra, s ijesztő pókhálók nyújtóztak sarkaiban. Nem félt. Fegyvereivel a kezében bátran meghúzódott a kamra egyik sötét zugában. Először a mama indult a keresésére, amikor hiába szólongatta vacsorázni. Lépései alatt halkan zizzent a kerti fű, amint a kamra felé haladt. Hallotta a lépéseket és elhatározta, hogy legyőzi a csúnya ellenséget. Ő nem fog többé éhezni, őt nem veri meg többé senki. A kamra ajtaja halkan nyikorogva tárult, és a mama felsikoltott, ám a sikoltása hamarosan fájdalmas hörgéssé változott, és valami piros folyt alá a mama nyakán. A kislány egy ideig szólongatta, de mivel a mama nem válaszolt, sértődötten lépett át rajta, és vágta be a kamra ajtaját. „A mama sohasem szeretett engem" – suttogta a kis Katinka, majd elindult a ház felé. Fázott a keze, és nedves volt a ruhája a lassan ereszkedő ködtől. „A mama sohasem szeretett engem, a mama nem szeret engem..." – hajtogatta. Ahogyan egyre közelebb került a házhoz, hallani vélte a papa hangját, ahogyan a nevét kiabálja. „Katinka, hol a francban vagy, te fattyú! Ha azonnal elő nem kerülsz..." Ekkor felfedezte a lépcső aljában a kislányt, aki félénken rámeresztette nagy kék szemét. A papa megrázta őt, és a mama után kérdezősködött. Hol a mama? „Hol a mama? A mama nem szeret engem" – válaszolta halkan, azután elvezette a papát a kamrába, megmutatni, hogy a mama jól van, csak alszik. A kamrába lépve a papa a halott mamába botlott, ám még felocsúdni sem volt ideje, Katinka már a hátába vágta a vadászkést, majd bezárta a kamra ajtaját és elrohant.

Azon az éjjelen a nappaliban aludt az ágy mellé lekuporodva. Álmában nem gondolt sem a mamára, sem a papára. Mélyen aludt, s csak az első napsugarak üzték ki szeméből az álmot a nappali ablakán betűzve. Katinka úgy döntött, hogy ünnepelni fog ezen a gyönyörű napon. Nagy ünnep lesz ám! Óriási tüzet akart rakni, hogy az égig érjen, na meg hát fázott is. Tudta, hogy a benzin, még ha rossz szaga is van, kitűnően ég, a kamra pedig fából van...

Igazi tűzijáték lesz! Csak a mama meg a papa meg ne tudja! Ők nem szeretik a tüzet, félnek tőle... – gondolta Katinka, ám hamarosan ráeszmélt, hogy a mama meg a papa alszanak. Nem fogják megtudni, majd csendben lesz, hogy fel ne ébressze őket. Igen, majd csendben lesz.

Másnap reggelre a nagy ház a kamrával együtt porrá égett. A tűzoltó bácsik is későn érkeztek, a kis Katinka pedig már messze járt...

Múltak az évek, belőle pedig gyönyörű nagylány lett. De újra rabságba került. A javítóintézet kapuit csak ritkán nyitották ki, akkor is csak egy-két órára, róla pedig csak annyit tudtak, hogy árva és nem sokat beszél. Némán szemlélte az őt körülvevő világot, hozzászólások és megjegyzések nélkül. Ám a lelkében annál több gyűlölet, keserűség és indulat dúlt. Fájt neki a rabság. Nagyon fájt. Azután egy esős őszi éjjelen szökni próbált. Az ablak becsapódott, és Katinka magánzárkába került. Bosszúvágy fűtötte a lelkét. Egy délután a felügyelőnő, akitől oly sok pofont kapott, lebukfencezett a lépcsőfeljáró aljáig. Társai az intézetből azt rebesgették, nyakát törte szegény. Katinka csak hidegen átlépett rajta.

Húsz év telt el az első gyilkosság óta. Tavasz van, a madarak ugyanúgy csiripelnek, mint máskor, a hangjuk bezengi a börtön körüli fenyőerdőt. Az alagsor egyik sötét magánzárkájában egy lány ül felhúzott térdekkel. Furcsa egy teremtés. Sudár, karcsú, hosszú szőke haja rendetlenül lóg az arcába. Gondolkodik. Szeretné felidézni a múltat, vagy talán csak valami szép emléket. Néha papírt és ceruzát kér, és levelet ír. A börtönőrök már tudják: a levelek kézbesítetlenül érkeznek vissza, ám belemennek a játékba, hisz ez a furcsa lány oly kedvesen mosolyog rájuk. Nem beszél, csak mosolyog.

„Drága mama és papa!

Ne haragudjatok a baba miatt. A baba nem szeretett engem. Ahányszor csak játszani próbáltam vele, ő becsukta a szemét. Csúnya baba! Újra bezártak. Egy sötét helyre, nagyon sötét helyre és... és egyedül vagyok. Pedig mama, te tudod a legjobban, mennyire félek a sötétségtől. Miért nem jöttök értem? Miért nem látogattok meg?...

Vigyázzatok magatokra! Nem szeretném, ha bajotok esne!

Csókol benneteket:

Katinka"

Fecze Annamária

Dositelj Obradović Gimnázium, Topolya

I. díj és a Képes Ifjúság különdíja

Aktuális

Ebben az évben már három szavazólapot hoz a postás hozzánk, mert felnőttem és szavazópolgárrá váltam.

Számomra is hihetetlen, de 18 múltam, és érzem, hogy lassan elindulok, de nem tudom, hová tartok, és azt sem, hogy eddig hová jutottam. Mert van, aki néha fogja a kezem, és van, aki egyszerűen hátbarúg. Itt állok mérgesen és felindultan: sehol egy állás, pedig éveken át azért tanultam, hogy átlagember legyek minimálbérrel, vagy pénzéhes és elvakult. Egész életemben arra vártam, hogy jöjjön végre a változás, mert úgy érzem, ezt nem bírom sokáig. Teljesen kész vagyok, pedig droghoz sem nyúltam. Hová tűnt az az eszme, amelyhez eddig ragaszkodtam?

Depressziós voltam tegnap este, csak feküdtem a földön, mint egy vérző sebesült, és eszembe jutott, hogy a következő választásokon már én is szavazhatok. Új hősöket teremthetünk. Mindez nagyon szép és nagyon jó, csak a pofájuk hergel. Történelmet írunk – mondják, és más, hasonló jelszavakat, csak vigyorognak csendben, de a cselekedet elmarad. Nem baj, miniszter úr, csak mondd tovább, meg ne állj, ennél már úgysem leszel ostobább.

Olyan csalódott voltam tegnap délután, amikor az a hajléktalan felébredve a kabátját kereste. Lehet, hogy befoghatnám a pofámat szépen, és semmi sem változna. Minden rendben van, vagy nagyon úgy látszik – csak a nyolcéves kisfiad pisztollyal szórakozik.

Na és vasárnap, a templom előtt a sok fanatikus... Legalább némelyikük néhanapján magába szállna. Tudhatnák, hogy itt kívánsággal és áhítattal semmit nem lehet elérni, és ezért nem érdekel ez engem egyáltalán, és az sem, hogy vértanút játszanak az ellenzéki ülésen. Semmi nem változik, minden úgy marad, a tempó egyre lassul, semmi sem halad előre. Mert olyan ez az ország, mint egy sarkon álló kurva: valaki mindig fizet érte, aztán meg rögtön megdolgozza.

De semmi baj, mert az új elnökünknek bizalomgerjesztő a képe, újabb bunkó ül a bársonyszékbe, jó hatással lesz az emberekre. Csak azt mondják meg, mikor lesz ennek vége már? Hogy az elnökünk, miközben beszél, remeg a lába és habzik a szája és, sajnos, nem a végét járja.

Ezért mondom nektek, hogy jó volna józan fejjel gondolkodni, nem úgy, mint a parlamentben férgeskedni.

Meddig engedjük, hogy az ország legyen a buldózer, mi pedig a törmelék? Nem kell megvárni, hogy közülünk valaki élhen haljon, és hogy errefelé is gyilkolni kezdjenek. Ha minden fény kialszik, ha az utolsó forrást is megmérgezik, már késő lesz. Ez nem rendszer, ez betegség. Marj a rendszerbe! Térj magadhoz, mert nincs más kiút, csakis a kemény ellenállás.

Bakos Róbert

Gimnázium, Óbecse

II. díj

Költőként élt és halt

Mottó: „Vagyok még, de olyan: mintha nem lennék, amit mondok, már csak nyelvemlék."

Gondolatok Sziveri János halálának tizedik évfordulóján

10 éve halt meg Sziveri János. Az évforduló kapcsán Magyarországon az Ex Symposion című folyóirat egy egész számot szentelt a költő, illetve a volt szerkesztő munkásságának. Az Ex Symposion Magyarországon jelenik meg, hozzánk nehezen vagy egyáltalán nem is jut el. A vajdasági Symposion vajon miért nem jelentet meg egy hasonló számot? Vagy talán fog? Bízunk benne. Sajnos, arról, hogy mi, vajdasági magyarok hogyan emlékezünk meg és méltatjuk a fiatalon elhunyt, mostoha sorsú költőnket, alig hallani valamit. Csak a muzslyai Sziveri János vers- és esszéíró pályázat bizonyítja évről évre, hogy Sziveri szelleme él itt, nálunk is. Azonban ez még nagyon kevés, hiszen Janus Pannoniusként futott a kora elé és könyörtelen őszinteséggel mondta ki az igazságot korának manipulált világáról, társadalmáról.

Sziveri sokoldalú művész. Mint maga is hangsúlyozta, hivatásként vallotta azt, hogy költő, de nem azért, hogy könyveket írjon, hanem mert így akart gondolkodni, élni. Példaképeinek is mind olyan költőket tartott, akik nem csak írtak, hanem költőként éltek is. Sziveri méltó példája lehet a sokoldalú fiatal művésznek. Az ő jelentősége nem csak hét (közöttük egy, a halála után megjelenő) verseskötetében rejlik. Habár mindegyik igen jelentős a vajdasági magyar, de az anyaországi irodalom számára is, hiszen a költő verseiben aktuális témákkal foglalkozik.

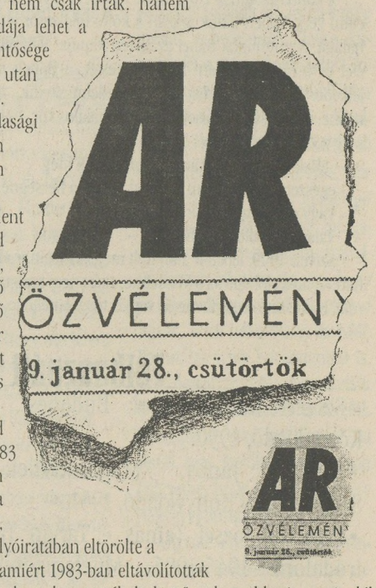

Első kötetében, az 1977-ben megjelent Szabad gyakorlatokban az avantgárd eszközeivel boncolgatja a költészetet, mint egy narancsot, keresi a költő helyét a XX. században. Az ezt követő köteteiben jelen van a vajdasági magyar sors, a mindennapi hatalom és a letűnt rendszer hatása az itteni költőkre és emberekre.

Pont ez az, amiért nem szabad megfeledkeznünk Sziveriről. 1980 és '83 között, amíg az Új Symposion szerkesztője volt, rengeteget tett a vajdasági magyar művészekért, szembeszállt az akkori hatalommal. Folyóiratában eltörölte a cenzúrát, s ez volt többek között az ok, amiért 1983-ban eltávolították a Symposion éléről, mert politikailag éretlennek tartották, holott ő csak az akkori „manipulált világra" volt éretlen. Vallotta a Hamvas Béla-i gondolatot, miszerint: „jó lenne azon a szinten élni, ahogyan gondolkodunk".

A '83-as események után megmutatta, egyúttal be is bizonyította, hogy ő nem csak költő, de kitűnő műfordító is. Erre bizonyíték a Penge című kötet, amely Jovan Zivlak verseinek fordítását tartalmazza. A költészeten kívül a képzőművészet rajongója, valamint művelője is. Lehet, sokan nem is tudják, hogy mielőtt még Újvidékre került, komolyan foglalkozott képzőművészettel, szobrokat készített. Képzőművészettel kapcsolatos írása az Ács József-monográfiában jelent meg, ebben próbálja értékelni és megérteni Ács művészetét.

A későbbiekben megjelent köteteiben a közösség kudarcáról ír, amit egyben egyéni kudarcnak is tart (Dia-dalok, 1987). A költőben erő és hit van, pedig halálos betegség gyötri. Épp ez az, ami miatt később elhagyni kényszerül ezt a tájat, amely a szívének mindig a legkedvesebb marad, a szülőföldjét, Vajdaságot.

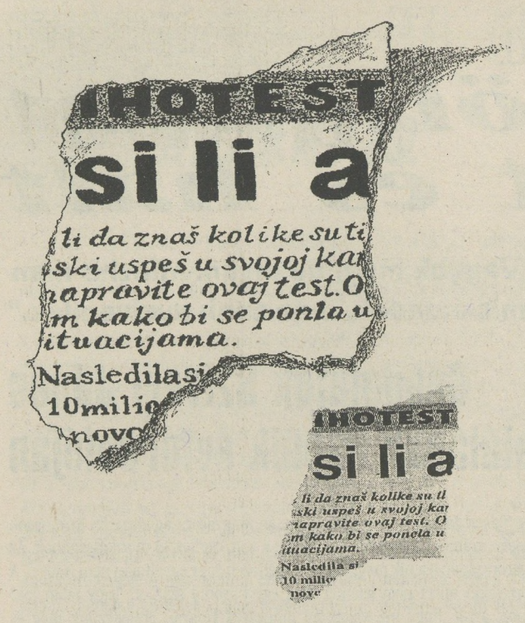

Magyarországra telepedett, gyógyulást remélve. Nem azért ment el, mert megtagadott bennünket, hanem, hogy meggyógyuljon és tovább harcolhasson. A Mi szél hozott? című kötet az elválás gyötrelmét igazolja, amely már Magyarországon jelent meg, ahol, mint a címből is látszik, nem érezte, nem érezhette otthon magát, hiszen gyökerei Vajdasághoz kötötték.

A költő halálának előhírnöke a Bábel (1990) című kötet, és a Bábel című vers. Ebben látjuk igazán a költő fokozatos leépülését és közelgő halálát. A mitológiai Bábel az „Isten kapuja". Ott áll Sziveri valahol az élet és a halál határán. Szemléli testét, a Bábelt, amely a pusztulás jelképe, látja, hogy már nem engedelmeskedik, zűrzavar uralkodik benne, mivel elhatalmasodott rajta a halálos kór. 1990 január végén írja meg a Zavar című versét.

„Előbbe járulnék akár, de nem tudlak még
egészen megnevezni. Hangod, mintha hersegne...
Vagy csak a gyertya krémje?
Valakit elszólítottak belőlem –"

Sziveri 1990. február 2-án halt meg. A megmaradásunkért folytatott harc sajátos előképe az ő küzdelme, ezért nem szabad megfeledkeznünk róla. Költészete és szelleme él, vagyis tovább kellene, hogy éljen.

Felhasznált irodalom:

- Sziveri János: Bábel; Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1990.
- Sziveri János: Magánterület; Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1991.
- Reményi József Tamás – Tarján Tamás: Magyar irodalom 1945-1995, Műelemzések; Budapest, Korvina, 1996.
- Erdélyi Erzsébet – Nobel Iván: Határokon járok örökké...; Budapest, Tárogatókiadó, 1995.
- Thomka Beáta: Áttetsző könyvtár; Pécs, Jelenkor Kiadó, 1993.
- Barométer – Az ex-YU magyar közérzeti irodalom antológiája; Zenta – Tóthfalu – Szabadka, 1997.

Kiskovács Ildikó
Dositej Obradović Gimnázium, Topolya

III. díj

A legaktuálisabb téma

Városomban is megjelent a falakon az Ellenállás mozgalmat hirdető ökölbe szorított kéz. Sőt, nemcsak a falakon látható a jel. A fiatalok egy csoportja nyíltan hirdeti nézeteit: kitűzőn vagy éppen a trikóján hordja a szimbólumot.

Végre valami, ami felrázza az embereket. Mert fel kell ébrednünk végre! Itt az alkalom, egy újabb alkalom, de ez talán az utolsó. Nem hagyhatjuk, hogy ez is úgy ússzon el (talán éppen a ciánszennyezett Tiszán), mint az eddigiek! Cselekednünk kell! Ha mi nem javítunk saját helyzetünkön, más nem fog helyettünk! Ne várjunk folyton másra, vágjunk bele mi magunk!

Elakadtam. Nem is csoda, hiszen nem hozott igazán lázba a téma, csak aktuális akartam lenni meg figyelemkeltő, de nem sikerült. Igazából a téma sem ilyen már: megérkeztek a hírek a letartóztatásokról, a reakciós plakátokról... És már néhányan a kitűzőt viselők közül is azt mondják: nem lesz ebből semmi. És különben sem érdekli az embereket a politika.

De én sziklaszilárdan eltökéltem, hogy felkeltem honfitársaim érdeklődését, ezért újabb történet után nézek.

Városomon is keresztülfolyik a Tisza. Nekem is, mint a többi becsei lakosnak, sokat jelent ez a folyó, ezért mélyen felháborodtam, amikor tudomást szereztem a környezeti katasztrófáról, a ciánszennyezésről. Kétségbeejtő az emberi felelőtlenség mérete. Az ember saját maga ellen fordul, mert ebben a sorban mi vagyunk az utolsó láncszem: mérgezett a víz, a hal, a folyóparti vad, az árterületen termelt növény és itt jövünk mi is, az úgynevezett emberek.

Ez az! Ez határozottan jó téma... Volt egy hónapja. Lekéstem volna róla? Ez jó kérdés. A városatyák egy hetet késtek a Tisza-parti tüntetéssel, a helyi lap kettőt a katasztrófáról szóló cikkel... De egy hónap, azt hiszem, ez mégis sok. No, de nehézfémekkel is beszennyezték a mi Tiszánkat, s ez ugyanolyan felháborító, mint az előbb leírtak és még időszerű is. Jut eszembe, még a ciános korszakból egy ismerősöm mondata: ez már csak kegyelemdöfés volt a Tiszának.

Azt hiszem, az embereknek ettől szenzációsabb téma kell, és főleg nem érdekli őket kétszer ugyanaz. Jobb sztorit kell keresnem.

Városomban is sztrájkba kezdtek a tanárok magasabb fizetést, s ezzel megbecsülést követelve maguknak.

Máris a fülembe csengenek az ismert szólamok: az én szüleim reggeltől estig gürcölnek, és mégsem sztrájkolnak; jaj, szegény gyerekek, hogy fogják ezt mind bepótolni; minek ez az egész cirkusz, hiszen eredménye úgysem lesz... Ilyen vélemények, a fenyegetések, majd a megállapodás, és tanáraink be is fejezték a sztrájkbakezdést.

Ezen próbálkozásom is kudarcba fulladt. Azt hiszem, hiábavaló minden további erőlködés. Siralmas és naiv cselekedet volt arra még csak gondolni is, nemhogy írni azzal a céllal, hogy az embereket fásultságukban idegesítsem. Nincs olyan téma, amire felkapná a fejét bárki is.

Rövidke eszmefuttatásom újraolvasása után rájöttem, hogy tévedtem. Elnézést kérek ezért mindenkitől! Tévedtem, amikor azt állítottam, nincs olyan téma, ami bárkit is érdekelne. Igenis van ilyen, és végre meg is találtam, csak még fel kell rá készülnöm, ezért délután megnézem a Rosalindát, s utána mélylélektani elemzést írok a főhősnőről.

Farkas Ida
Gimnázium, Óbecse

A Magyar Szó különdíja

Ébresztő, hamarosan alkonyodik!

Hallgatunk. Kómában élünk, már ki tudja, mióta. Képtelenek vagyunk felébredni, hogy kitöröljük csipás szemünket és körülnézzünk, hogy észrevegyük azokat, akik kómában tartanak bennünket, miközben élősködnek rajtunk. Ha pedig valamelyikünknek sikerül észhez térnie és ki meri nyitni a száját, akkor gyorsan megkapja a nyugtatóadagját és marad minden a megszokott, ha ezt egyáltalán meg lehet szokni. Az agymosás és a dőzsölés pedig továbbra is zökkenőmentesen folyik. A rendszer és az alvilág fogalma kezd összemosódni, mert a kettő között elég nehéz különbséget tenni.

Többnyire nem is az „elnyomókat" okolom a kialakult helyzetért, hanem éppen az elnyomottakat, akik különböző okokból nem tesznek semmit annak érdekében, hogy változzon a helyzetük. Sokan nem is mernek megszólalni a saját érdekükben. Vagy éppen nem is akarnak, mert kormánypártiak, és úgy élnek az átlaghoz képest, mint hal a vízben. Csak nincs, aki rájuk engedje a ciánvegyületet, hogy aztán összeszedjük és jó mélyre elkaparjuk őket. Különben is, itt csak két mód van arra, hogy az ember jól éljen: szeretni kell a rendszert, vagy a rendszernek kell szeretnie minket. Erre – főleg mostanában – sokan rá is jöttek, úgyhogy nekik eszük ágában sincs ellenzékieskedni. Aztán vannak olyanok, akik föl sem érik ésszel, hogy mi történik körülöttük. Akadnak ilyenek is, elég szép számban. Valószínű, hogy megfelel nekik a helyzet, ha már így hallgatnak. De az ökör sem azon gondolkodik az úton, hogy miért ütik és miért kell húznia a terhet.

A fiatal értelmiséget pedig szerintem egyszerűen hülyének nézik az „ellenállás" mozgalmukkal, holott ők azok, akiknek megmozdult az agyuk és rájöttek, hogy mi történik, és ha másért nem is, de dacból nem hódolnak be a rendszernek, úgy, ahogy az sem hódolt be a világnak. Ha azt vesszük figyelembe, hogy a „főnök" sikeresnek nyilvánította az ország újjáépítését, és lépten-nyomon a viruló gazdaságot emlegeti, akkor ennek a „szélsőséges, ökölmutogató bandának" semmi helye errefelé. Az pedig, hogy ennek az üldözött csoportnak kellene az ország jövőjét képeznie, nem érdekel senkit. Ehelyett inkább gumibottal szuggerálják nekik, hogy mi a helyes, és mi nem.

Mindezek mellett az óriási többség még mindig általja magát, hogy majd így lesz jobb, meg úgy lesz jobb. De ha a nagyközönség nem reagál, magától biztos nem javul a helyzet. Nekik így megfelel, és ha nekünk is, akkor nincs is értelme bármit változtatni.

Úgyhogy, kedves állampolgár, higgy a szebb jövőben, higgy a megváltásban, higgy, amiben akarsz, csak ne felejtsd el, hogy itt más nem fog emberhez méltó életet teremteni, csakis te.

Én pedig remélem, hogy ebben a példátlan szólásszabadságban nem bánom meg az elveimet...

Szabó Albert
Gimnázium, Óbecse

A Szabad Hét Nap különdíja

El onnan!

– Már egy év múlt el a bombázás óta – hallottam barátomat, miközben letette a Coca Colás poharat. – Mennyi emlék fűződik ehhez a 78 naphoz! Két hét után szüleim úgy döntöttek, hogy biztonságos helyre, Magyarországra küldenek. Hiába tiltakoztam, hiába ellenkeztem... Úgy lett, ahogy ők döntöttek. A szegedi Dugonics András Piarista Gimnázium nyolcadik osztályába írattak be. Az osztálytársak nem olyanok voltak, mint itthon. Többségük befogadott, de jónéhányan nem akarták megérteni, hogy miért menekültem közéjük. Az osztályfőnök sem volt éppen szívélyes velem szemben. Nem bántott, de nem is figyelt rám. Úgy viselkedett, mintha nem léteznék. Mást vártam el egy tanártól, aki papokat nevel...

• Úgy bántak veled, mint a másodrendű diákkal?

– Egyszer egy kollégista a szemembe mondta, hogy gyilkos vagyok. Ekkor eszembe jutott, hogy néhány évvel ezelőtt városunkat ellepték a boszniai és horvátországi menekültek. Mindenki elítélte a földönfutókat, hogy miért hagyták el a házaikat, lakásaikat. Akkor nem is sejtettem, hogy én is hasonló helyzetbe kerülhetek. Ott értettem meg, hogy mit jelent egyedül lenni, messze a hazámtól, szülővárosomtól, otthonomtól, családomtól és barátaimtól.

Rövid szünet után folytatta:

– Első éjjel azt álmodtam, hogy a kollégiumban vagyok, s forgolódok az ágyamban. Nem tudok aludni, mert repülők zúgnak Szeged felett. Felkeltem s az ablakhoz mentem, hogy lássam, hogyan szállnak fel, repülnek szülővárosom felé, hogy lebombázzák. Ekkor felébredtem, s arra gondoltam, igazságtalanul vagyok más országban: otthon lenne a helyem, hogy én is halljam a robbanásokat, a sziréna felsüvítő hangját, érezzem a bombáktól rezgő földet, lássam az éjszakai izzó fényeket, melyek narancssárgára festik az egész várost.

Péntekenként megszöktem az utolsó két óráról. Beosontam a kollégiumban és összecsomagoltam. Kiültem a folyosóra és vártam. Az idő ekkor múlt leglassabban, egy perc hosszabb volt, mint egy óra. Ebédelni sem mentem el, nehogy akkor érkezzen meg anyukám és később induljak haza. Időközben néhányszor telefonáltam az édesanyámnak. Megkérdeztem, hogy a határra ért-e már, hányan vannak előtte a sorban, és mikor érkezik már meg. Amikor végre odaért hozzám, csak bedobáltam a kocsiba a csomagokat. Alig vártam, hogy ne lássam se a kollégiumot, se a gimnáziumot, se Szegedet...

Milyen jó volt édesanyám mellett ülni! Egész úton a kérdéseimmel ostromoltam: melyik célpontokat találták el? Tartja-e még magát a betonhíd? Zlatko kutyánk fél-e még a bombáktól? Tőlem anyukám szinte semmit sem kérdezhetett. Az autóúton száguldottunk hazafelé. Körülbelül 50 kilométerre a városunk előtt már látni lehetett a fekete, gomolygó füstfelhőt. Tudtam, hogy mérgező, káros minden élőlény számára, de nem bántam azt sem, hogy be fogom lélegezni, hiszen otthon leszek, a mi házunkban és találkozom az igazi barátaimmal is, akik összetartanak, nem árulják el egymást és őszintén lehet velük beszélgetni. Azt szeretném, ha senki sem kerülne soha olyan helyzetbe, hogy akarata ellenére hagyja el otthonát.

Együtt éreztem a barátommal. Csak hazamenni... Csak itthon lenni, mindenáron... El onnan...

El innen is? Ezt a kérdést a jövő nélküli jövőnk válaszolja meg. Annak is egyszer el kell jönnie. Vagy mennie?

Nagy István
Svetozar Marković Gimnázium, Újvidék

Diákzsűri – I. díj

Epilepszia – együtt könnyebb

Sikoltó hangra ébredtem. Kiugrottam az ágyból mielőtt még tudatára ébredtem volna, hogy a hang feleségem torkából tört elő. Kínosan vergődött az ágyban, szemei felakadtak és akadozva lélegzett. Ajkai elkékültek és véres hab jött ki a szájából. Azt gondoltam, haldoklik. Ütögetni kezdtem az arcát abban a hiszemben, hogy így talán eszméletre tér. De a görcsös rángások nem szűntek, így a telefonhoz rohantam és felhívtam az orvost. A történteket a továbbiakban a feleségem mondja el.

Körülbelül így kezdődött el beszélgetésem egy házaspárral, akik megtanultak együtt élni az epilepsziával. Kérésüket tiszteletben tartva, nem árulom el a nevüket, de annyit szeretnék hozzáfűzni, hogy közvetlen és szimpatikus egyéniségek. A riport helyszíne a családi házuk ebédlője, ahol egy délutáni kávé mellett hallgattam végig történetüket. Mondhatom, szinte nem is kellett kérdéseket feltennem ahhoz, hogy a beszélgetés ne akadozzon. Szinte nem is beszélgetés volt, hanem egy tömör beszámoló az epilepsziáról, de engem jobban érdekelt a kapcsolat a betegséggel, mint a jelenség.

Tehát a feleség folytatta:

– Amikor aznap felébredtem, suttogó hangokat hallottam, s nem a saját ágyamban feküdtem. Szememet csak csukva tudtam tartani, és hallgattam. Hallottam férjem, valamint édesanyám és az orvos hangját. Mi történt? Kinyitottam a szemem, és arcukon az aggódás jeleit láttam. Mikor megpróbáltam felülni, hasító fejfájás ébresztett annak a tudatára, hogy aggodalmuk miattam van. Így ismerkedett meg családunk az epilepsziával, vagy ahogy ma mondanánk, a görcsroham betegséggel. Akkor, 1989-ben férjem és én mindössze 23 évesek voltunk.

Mivel egy percre megakadt a monológ, éppen egy kérdést akartam feltenni a rohamok mennyiségével kapcsolatban, de a nő végig sem hallgatta kérdésem, már folytatta:

– Kezdetben a rohamok között eltelt pár hónap, később aztán egyre gyakoribbak lettek. Én még soha nem láttam olyan személyt, akinek epilepsziás nagyrohama volt; legfeljebb magamról tudom, hogyan érezheti magát az ilyen beteg. A nagyrohamot egy előjel vezeti be – hirtelen fellépő tájékozódási zavar, amelyet ahhoz az érzéshez lehetne hasonlítani, mint amikor valaki be-

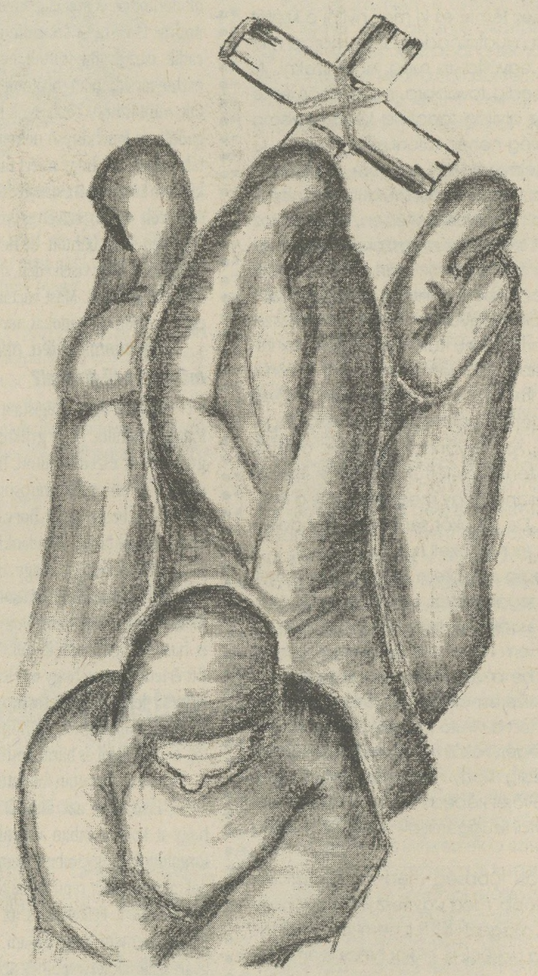

szalad az erdőbe a fák közé, ahol a napfény éppen csak átszüremlik. Ez az érzés persze mindjárt elmúlik, és utána jön a tudatvesztés. Fejfájással ébredek; gondolkozni ugyan tudok, de gondolataim megfoghatatlanok, az egész csupán egy összevisszaság. Nem tudom megérteni a beszédet sem. Ezek az utóhatások néhány óráig is eltarthatnak. Nagyon csüggesztő és zavarba ejtő arra ébredni, hogy másutt vagyok, vagy azt hallani, hogy megint rohamom volt. Ha egy tapasztaltabb próbál segíteni, vagy ha teljesen egyedül vagyok a roham idején, kiharapom a szám szélét, és gyakran a nyelvem is a fogaim közé kerül. Napokig eltart, amíg a szám begyógyul. A férjem már hozzáértően tud segíteni rajtam. Szükségem van egy biztonságos szájvédőre. Férjem hamar felfedezte, hogy az olyan kis könyvek, mint Az igazság, amely az örök élethez vezet, a legideálisabb méret, és ez mindig kéznél van. Már egész könyvgyűjteményem van ilyen kis könyvekből, amelyiknek a sarkán keresztbe ott látható a fogam nyoma.

Ahogy az asszony mesélt, én annyira átéltem, hogy amikor elhallgatott, és csend támadt, elfelejtettem kérdezni. Így esélyt adtam anyukámnak is, hogy feltegyen egy olyan kérdést, amire szeretné hallani a választ: Mi idézi elő?

– A rohamokat több betegség is kiválthatja. Aggódó barátaink már egy halom cikket gyűjtöttek össze a görcsös rohamok okairól, például hogyan válthat ki rohamot a gerincferdülés, a vitaminok vagy az ásványi sók hiánya, a hormonegyensúly zavara vagy az alacsony vércukorszint, ill. bizonyos élősködőknek a bekerülése a szervezetbe. Minden ajánlott gyógymódot lelkiismeretesen kipróbáltam. Felkerestem a legkülönbözőbb szakorvosokat, és sok vizsgálaton mentem keresztül. Ezeknek a vizsgálatoknak csupán annyit sikerült tisztázni, hogy szokatlanul jó egészségnek örvendek, de a rohamaim mégsem szűntek meg.

Amikor egy roham erőt vett rajtam, családom és barátaim legtöbbször azt mondták: „Jobban kellene vigyáznod magadra." Ez bizony olykor bántotta az önérzetemet. Azt a látszatot keltette, mintha én tehetnék arról, hogy megint rosszul lettem, holott minden tőlem telhetőt elkövettem azért, hogy vigyázzak az egészségemre. Visszapillantva persze, megértem őket. Ez náluk természetes reagálás volt. Hozzánk hasonlóan ők is nehezen tudtak megbarátkozni az epilepsziával.

Első gyermekünk megszületése után ott kellett hagynom a munkámat és elhatároztuk, hogy felkeresünk egy ideggyógyászt. A vizsgálatok rutinszerűek voltak. Először agyvizsgálat következett, hogy nincs-e agydaganatom. Azután EEG-vizsgálattal mérték az agyhullámokat. Számomra komikusnak tűnt ez az egész. Azt tanácsolták, hogy ne igyak semmilyen izgató hatású italt és ne aludjak sokat. Másnap, miközben egy nagyon lapos, kényelmetlen ágyra fektettek egy hideg szobában, elektródákat csatlakoztattak az arcomra, a fejemre és még a fülcimpámra is. Akkor a technikus elhagyta a szobát, lekapcsolta a villanyt és azt mondta, hogy most aludjak! Ha egy kicsit is megpróbáltam ide-oda mozogni, a hangszóróból egy hang rögtön rám szólt: „Kérem, feküdjön nyugodtan!" Ilyen feltételek mellett nagy nehezen elaludtam. Férjem később mindig azzal ugratott, hogy ezek után én akárhol és akármikor el tudnék aludni. A diagnózis megérkezett. Minimális agykárosodást fedeztek fel az elülső homloklebenyben. Ennek legvalószínűbb oka vagy egy nehéz világrajövetel, vagy a világrajövetel utáni első néhány hónapban bekövetkezett magas láz volt. Szüleimet vallatóra fogták, ami nagyon kínos volt számukra. Elmondták, hogy egyik ok sincs kizárva. Ebből megtudtuk, hogy az epilepsziám nem örökletes eredetű.

– És gondolom, kezeltette magát gyógyszerekkel.

– Igen. Ekkor kezdődtek el számomra azok az évek, amelyek a kezelésemnek ijesztő formáját, a gyógyszeres kezelését jelentették. Az elsőként használt gyógyszerre rosszul reagáltam, a második egyszerűen nem hatott. A harmadik meg csak némileg csökkentette a rohamot. Ez egy enyhe nyugtató volt, de napi 5 tablettát kellett bevennem. Mások észrevették rajtam a gyógyszer mellékhatásait, de végül is a szervezetem jól tűrte.

Elég hosszú ideig tünetmentes voltam, így újra megkaptam a vezetői engedélyt. A második gyerek is útban volt. Nemsokára felkerestem egy másik ideggyógyászt. Bár nem voltak rohamaim és nem vesztettem el öntudatomat, részleges rohamaim még mindig voltak, amelyek zavart állapotot idéztek elő nálam. Az orvos a gyógyszer mellé még egy újabbat írt fel, így összesen 9 tablettát szedtem naponta. A következő 2 évről nagyon fájdalmas még beszélnem is, és mivel a gyógyszerek rettenetes állapotba hoztak, nem vagyok biztos abban, hogy pontosan le tudom írni állapotomat. A

gyógyszerek lelassították beszédemet és mozgásomat, és még az emlékezetemre is káros kihatással voltak. Személyiségváltozást idéztek elő, egyszerre voltam búskomor és nagyon ingerült. Férjem úgy érezte, mintha támadás alatt lenne, és bizony imádkoznia kellett, hogy ne „kölcsönkenyér visszajár" módon reagáljon szokatlan viselkedésemre. Ezenkívül volt két gyerekem is, akikről gondoskodni kellett.

Egy év múlva abbahagytam a gyógyszerek szedését. Nagyon vágytam már valami enyhülésre. Óvatosan, fél-fél tablettával csökkentettem a gyógyszeradagot minden két hétben. Ez olyan volt, mintha felébredtem volna. Vidámnak éreztem magam. Igen ám, csakhogy a nyugtatók beépültek a szervezetbe, és így egy ideig eltart, amíg kiürülnek belőle. Egy idő múlva görcsrohamaim még erőteljesebben kiújultak, és immár háromnaponként jelentkeztek. Az ötödik roham után egy új ideggyógyászhoz mentünk el.

– Inkább meghalok, de nem szedek újra gyógyszert – mondtam neki.

– Hát meg is fog halni, ha nem veszi be őket. És akkor mi lesz a kislányaival? – aggódott az orvos.

Azon a héten egy új gyógyszert kezdtem el szedni. Naponta öt darab 250 mg-os tablettákat vettem be. Ez a gyógyszer különbözik az általam eddig ismertektől. Nem épül be a szervezetbe és nincs gondolkodást megváltoztató hatása. Egy időre újra eltiltottak az autóvezetéstől.

Az idő telt, én meg gondosan szedtem a gyógyszereket. Ha túl hamar vettem be egymás után a tablettákat, súlyos kettős látásom volt. Ha viszont elfeledkeztem kettő vagy három tablettáról, számíthattam az epilepsziás nagyrohamra. Az első év során minden 3-6 hetenként vérvizsgálatra kellett mennem, hogy megállapítsák, a gyógyszer nem váltott-e ki súlyos mellékhatásokat.

Csend támadt. De mielőtt beleszóltam volna, már folytatta, vagyis befejezte mondanivalóját.

Fontos, hogy az epilepsziások napi tevékenységüket – pl. az evést, alvást – jó időbeosztás szerint végezzék, és én ügyeltem is erre. Azóta nyugodtabban és kiegyensúlyozottabban élek. Bocsánat élünk. Rohamom nem volt.

Pár percig csendben ültünk a kerek ebédlőasztal körül. Éreztem, hogy nincs már mit kérdeznem és a páciensemet is kimerítettem.

Meghatottan távoztam tőlük, sok tapasztalatot elsajátítva. Például, hogy a szeretetnek, a törődésnek és a kitartásnak mekkora gyógyító ereje van.

Tóth Ilona
Műszaki Középiskola, Szabadka

I. díj

„Mámorban?!”

Tájékoztatunk és védünk.
A döntést a te kezedbe adjuk!

„Önmagamat tönkre, csak magam tehetem.”
(Racine)

„Az ember nem ismeri elég jól saját vágyait, és ez önpusztításhoz vezet.”
(Jim Morrison)

Előszó

A boldogságszerzésnek e módja nem a XX. század újabb szele, örökségként hagyták ránk őseink. Az ősi kultúrákban közérzetjavításra és vallási célokra használták. A számának, törzsi varázslók ajzószerek segítségével léptek kapcsolatba szellemekkel, holtakkal, a másvilággal, felső erőkkel. A maja és azték kultúrában a papok emberáldozatot mutattak be. Az áldozat önként és boldogan vonult fel a piramis csúcsára, ahol a papok kivágták a szívét. Azt csak néhány beavatott tudta, hogy az áldozati személynek a szertartás előtt napokig kábítószert adagoltak. Alighanem az ilyen szertartások során fedezte fel a kábítószerben rejlő fájdalomcsillapító hatást az emberiség. Az ópiumot már az ókortól fájdalomcsillapítóként alkalmazták.

Ma a legtöbb szert (vagy annak szintetikus változatát) nagyipari méretekben is előállítják. A kábítószerkereskedelem az alvilág egyik legjövedelmezőbb üzlete. Drogos bűncselekményt nemcsak a piaci pozícióért, a napi adag megszerzéséért követnek el, hanem gyakran épp a szer hatása miatt - hallucináció, önkontrollvesztés következtében.

Állandó adatközlőink (Ati 17, Éva 19, Gabi 20, Zoli 16) a következő hallucinációs élményekről számolnak be:

Éva (19): Ültünk a tábortűz körül, őrületes félelem fogott el.. Egy hatalmas máglyát láttam. Kisgyerekek égtek rajta.

Ati (17): Jézust láttam megszületni, minden tiszta vér volt.

Gabi (20): Miután elszopogattuk az LSD-t, nevetőgörcsöt kaptunk. Úgy láttam, mintha egy kifeszített sátor ponyvájából egy férfi lépett volna ki. Mikor megfordultam, már derékig kint volt. Kenyérvágó késsel fordultam hozzá és megkérdeztem tőle, hogy mit akar...

A baleseti statisztika szereplői sokszor kábítószert fogyasztó fiatalok. Ők leginkább a diszkóbalesetként emlegetett szerencsétlenségek áldozatai. A szer hatására képtelenek jól felmérni a távolságot, sebességet, az esetleges veszélyzetet.

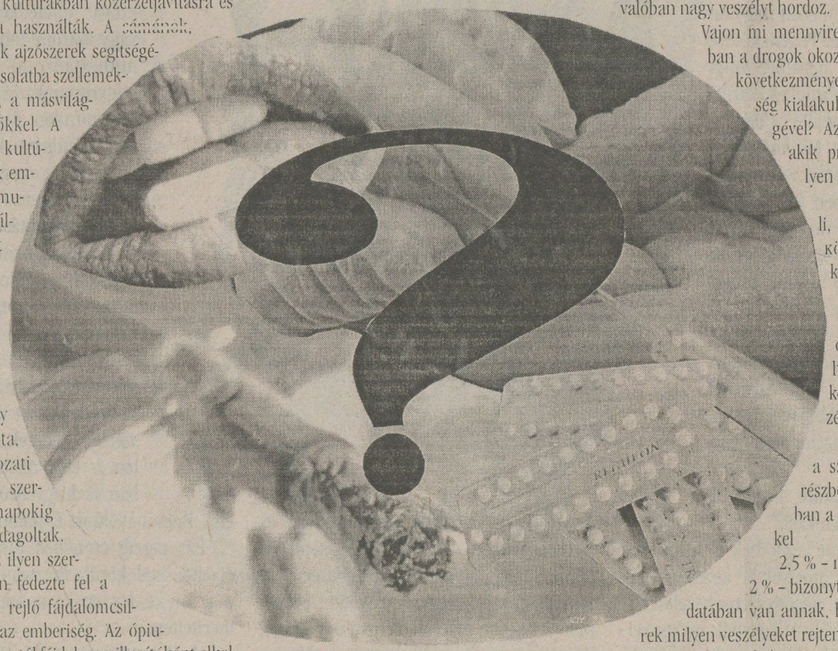

A drog elleni harcban a módszerekről, a célhoz vezető útról megoszlanak a vélemények. Vannak országok (Magyarország, Svájc), amelyek a kemény drogtörvényt, a szigorú tiltást tartják az egyetlen járható útnak. Ezzel szemben Hollandia úgy véli, a könnyű drogok legalizálásával a kábítószer elveszíti tiltott gyümölcs ízét.

S hogy Vajdaság melyik tábor pártját fogja? Vajdaságban a törvény csak a terjesztőket sújtja, attól függetlenül, hogy pénzért vagy ingyen kínálják portékájukat. Ügyükben a bíróság dönt, ahol előéletüktől, társadalmi körülményeiktől, az adott feltételektől (hogy az illető visszaeső vagy kiskorú-e) függően hoznak döntést. Az ítélet lehet pénzbírság illetve börtönbüntetés.

S hogyan gondolkodunk erről mi, itt élő fiatalok? Leteszteltük iskolánk, a csókai Vegyészeti-Élelmiszeripari Középiskola tanulóit. A megkérdezett 168 diákból 18,45% a törvények megszigorítására, 1,19% pedig a könnyű drogok legalizálására voksolt (utóbbiak esetünkben rendszeres fogyasztók). A fennmaradó 80,36% más módszereket tart megoldásnak:

35,71% - nagyobb egymásra figyelést
34,52 % - az egyéni felelősségtudat fejlesztését
26,78 % - elérhető segítségnyújtást
16.07 % - társadalmi változásokat
1.19 % - jobb életkörülmények kialakítását

A tájékozatlanság és a fásult érdektelenség valóban nagy veszélyt hordoz.

Vajon mi mennyire vagyunk tisztában a drogok okozta bódulat káros következményeivel és a függőség kialakulásának lehetőségével? Azokat kérdeztük, akik próbáltak valamilyen ajzószert:

72,5 % - úgy véli, tisztában van a következményekkel
12,5 % - állítja, hogy nem érdekelik a káros hatások, csak a könnyű örömszerzés
10 % - azoknak a száma, akik csak részben vannak tisztában a következményekkel
2,5 % - nem
2 % - bizonytalan, azt hiszi tudatában van annak, hogy a kábítószerek milyen veszélyeket rejtenek magukban

De tényleg, tudják-e, mi történhet velük?

A fiatal korosztály jelentős része úgy véli: azzal, hogy kipróbál egy-két szert, még nem válik függővé. Dr. Czeizel Endre, a világszerte elismert szaktekintély azt az állítást támasztja alá, miszerint a drogfogyasztás a könnyű drogok próbálgatásával kezdődik: a tapasztalatok szerint a kábítószer rabjai közül sokan az alkohollal kezdték és szinte mindegyik cigarettázott.

A függőség kialakulásában több tényező is közrejátszik: személyiségzavarok, káros családi környezet, lelki problémák illetve a szenvedélybetegséghez vezető hajlam, amely 30-40 százalékban öröklött.

Az okos szeretet és a családi harmónia biztosítása a legtöbb, amit a szülő a drogmegelőzésben tehet.

Tévhit, hogy az úgynevezett majomszeretettel megóvható a gyermek. Az a fiatal szokhat rá legkönnyebben valamelyik ópiumszármazékra (morfin, kodein, heroin), akit „nem engednek felnőni”. A szer hatására ellazulhat, lebeghet, megszabadulva a korlátozottság kellemetlen érzésétől.

Az amphetamin-származékokat (speed, extasy) az olyan fiatalok részesítik előnyben, akiket elhanyagolnak a szüleik. Ez a kényszerű korai érés elviselhetetlen terhet jelent. Felnőttként kell viselkednie, önállónak kell látszania. Az amphetamin-származék keménnyé teszi, egyfajta mindenhatóság-érzést nyújt számára.

A marihuána és az LSD a tévén felnőtt fiatal tipikus „anyaga”. Ezek a hallucinogén szerek azt az érzést keltik benne, hogy a fantáziálása valóság, s ide menekülhet az unalmas hétköznapokból. (A kábítószerek fajtáinak részletes leírása a Függelékben található.)

Kiváltó okok:

77, 5 % - kíváncsiságból tette
30 % - a társaság kedvéért
12, 5 % - családi problémák miatt
12, 5 %-ot kudarcok értek
10 %-nak csak ettől lesz jó kedve
2,5 % - mellőzöttnek érezte magát

Ati (17): A drogot 16 évesen próbáltam ki először, a haverokkal. Én csak a társaság kedvéért próbáltam ki, azóta is csak bulin csinálom.

„Az emberek azt hiszik, hogy a nyomor, az elkeseredettség, meg hasonló hülyeségek miatt kell. Ez persze igaz is, de megfeledkeznek az élvezetről. Különben mi másért csinálnánk. Végül is, nem vagyunk marhák, legalábbis nem akkora marhák.” (Idézet a Trainspotting című filmből)

Mi volt a visszatartó erő? A 168 megkérdezettből 128-at érintett a kérdés:

64,84 %-nak felesleges, hisz jó a kedve nélküle is
39,06 %-nak meg sem fordult a fejében
38,28 % - úgy gondolja, a problémáira van más megoldás
12,5 %- -nak komoly céljai vannak, amelyeket nem kockáztat
10,15 % - úgy érzi, neki a jókedvhez elég az alkohol
7,5 % - nem jutott hozzá
6,25 % - fél, hogy rászokik
5,46 % - tartott a következményektől
4,68 %-ot elítélnének érte a barátai
1,56 % - fél, hogy a szülei megtudják
1,56 %-nak nem volt rá pénze

A „nem jutott hozzá, nem volt rá pénze”, sajnos, csekély százalék. Mert a legkeresettebb könnyu drogok nálunk is elérhetőek - és megfizethetőek. Ami persze nem véletlen, mert ez általában a drágább, keményebb drogok használatához vezet. Íme, az aktuális árfolyamlista:

- 1 gramm marihuána - 3 DM (2-3 személy részére)
- 1 gramm hasis - 15 DM (10 személyre)
- 1 tabletta speed - 30 DM (4 személyre)
- 1 tabletta extasy - 25 DM (2-4 személyre)
- 1 LSD bélyeg - 40 DM (3 személyre)
- 1 gramm heroin (féltiszta) - 50 DM (4 belövés)
- 1 gramm heroin (tiszta) - 90 DM (4 belövés)
- 1 gramm kokain - 110 DM (4 alkalomra)

Gabi (20): Ha a haverokkal összedobjuk a pénzt, első osztályú anyagot tudunk szerezni. Marha jó, hogy így olcsóbban hozzájuthatok, 4 DM értékű LSD bélyeg egész éjszakára elég négy személy részére.

Ati (17): A barátommal veszünk egy szál marihuánás cigarettát 20 dinárért, ez kettőnknek egész estére elég. Az anyagért még annyit sem fizetünk, mint egy diszkóbelépőjegyért.

A tesztben résztvevők 85 %-a haveroktól kapta az anyagot, 15 % drogdealertől jutott hozzá, 6,15 % boltban, gyógyszertárban vette (tabletták és alkoholok kombinációja esetén).

A teszt tagjainak:

40 %-a már nem használ ajzószereket
27,5 % - kb. havonta egyszer
20 % - félévente
7,5 % - hétvégenként (leginkább szórakozóhelyeken)
2,5 % - kb. hetente egyszer
2,5 % - minden nap él e káros szenvedéllyel

Ati (17): Először csak hétvégeken szívtunk a barátommal, utána néha hétköznap is, később már minden nap. Iskola előtt, iskola közben és iskola után. Végül természetessé vált az egész. Ez másfél évig így ment, néhány hetes szünetekkel.

Álmok, ébredések...

Zoli (16): Úgy éreztem, fehér vattaszerű felhőkön lépkedek. Az egyik haveromat hat szőke nővel láttam ágyba bújni.

Gabi (20): Mindent elfelejtettem, elhanyagoltam, magamat is. Sokkal ingerlékenyebb lettem. Voltak olyan időszakaim is, amikor mély depresszióba estem. Ez a másfél év teljesen kiesett az életemből. Ma már nem csinálom.

Éva (19): Nekem soha nem volt igazán jó. Ha keveset szívtam, rossz hangulatom volt, csak ültem, magamba fordultam. Fogalmam sincs, miért csináltam. Talán a haverok miatt, mert a társaságban mindenki csinálta. Az egy egész más világ, amibe akkor kerülsz. Nem érzed a problémáidat, csak apró érzésekre figyelsz, hogy éhes vagy zúg a fejed, van kezed... Elveszíted az időérzéked. Van, hogy pörögsz s mindenen nevetsz ok nélkül. Nem vettem észre, hogy eltávolodom másoktól, pedig azt mondják, így történt.

A drogokat használók különböző élményekről számolnak be:

45 % - még soha nem érezte ilyen jól magát (leginkább az egyszeri fogyasztók)
40 % - eldöntötte: neki nem kell többé, nincs rá szüksége
22,5 %-nak borzalmas hallucinációi voltak
12,5 %-nak hanyatlott a tanulmányi eredménye
12,5 %-nak gyengültek a reflexei
5 % - magába fordult

Az egyik legnagyobb veszélyt az jelenti, hogy a használó meg van győződve arról: akkor szabadul meg a drogtól, amikor akar. Valójában kevesen tudnak lemondani az ajzószerek okozta örömökről, mert az anyagcserébe kerülve komoly fizikai illetve pszichikai függőséget okoznak. (Részletes leírás a Függelékben.)

75 % - úgy érzi, le tudna mondani róla
7,5 % - azt nyilatkozta, minek mondana le róla, neki jó így
5 % - nem tudna lemondani
5 % - egyedül, segítség nélkül nem
2,5 % - már megtette

Szakszemek

Beszélgettünk egy kanizsai gyermekgyógyásszal: „Tudunk róla, hogy a fiatalok használnak különböző ajzószereket, de konkrét esettel még nem találkoztunk. Ezek a fiatalok titkolják problémáikat, zárkózottak. Ha betévednek hozzánk különböző egészségügyi problémákkal, nem szemmel láthatóak a tünetek. A gyengébb szereket használók vérében - berendezés hiányában - nem tudjuk kimutatni a kábítószert. A drogfogyasztók segítségért Dr. Sági Zoltánnál jelentkezhetnek a szabadkai kórházban. Felsőbb intézmény Belgrádban található, ami ingyenes.”

Mit mond iskolánk pedagógusa?

„A 15-17 év körüli fiatalok veszélyeztetett helyzetben vannak, mert magas fokú kíváncsiság, befolyásolhatóság jellemzi őket. Tény, hogy a diákok már próbálkoztak egyes szerekkel, ám arról nem tudok, hogy a kábítószerfogyasztás iskolánkban fenyegető méreteket öltene. A teszt eredménye kissé magas számú kísérletezőről tanúskodik. Ez az eredmény az egyik szempont alapján magas: abban az esetben, ha figyelembe vesszük, hogy egy aránylag nyugodt és „csendes” vidéknek, a világ zajos eseményeitől távol eső falvaknak, városoknak a fiataljairól van szó. Más szemszögből tekintve, sajnos, reálisan tükrözi a mai kor egyik jelentős problémáját. Rajtunk áll, hogy a probléma elhatalmasodik-e.”

Tesztünk bizonyítékul szolgál, hogy a drog a mi hétköznapjainkban is jelen van.

Tájékoztatunk és védünk.

A döntést a te kezedbe adjuk!

„Válaszd az életet, válaszd a munkát, válaszd a karriert, válaszd a rohadt nagy tévét, válaszd a mosógépeket, kocsikat, CD-lejátszókat és elektromos konzervnyitókat. Válaszd az egészséget, az alacsony koleszterinszintet, a fogászati ellátást. Válaszd a fix kamatozású jelzálogkölcsönt, válassz első otthont, válaszd meg a barátaidat, válassz szabadidőruhát és hozzá illő sporttáskát... Válaszd a jövőt. Válaszd az életet!” (Idézet a Trainspotting című filmből)

Pap Anita - Gutási Kati
Csóka, Vegyészeti-Élelmiszeripari Középiskola

FÜGGELÉK

A teszt eredményének százalékos kimutatása:
A tesztben résztvevő tanulók száma: 168
fiúk: 72
lányok: 96
Korosztályok szerinti részvétel:
elsős: 46 (I/5, I/2)
másodikos: 55 (II/3, II/4, II/5)
harmadikos: 40 (III/2, III/3)
negyedikes: 27 (IV/1, IV/2)
A „próbáltál-e már valamilyen kábítószert?" kérdésre a válasz:
128 nem (76,20%)
16 igen, egyszer (9,52%)
40 igen (23,80%)
24 igen, többször (14,28%)
A leggyakrabban használt fajták:
marihuána (45%)
gyógyszer + alkohol (45%)
oldószer (40%)
nyugtató tabletta (15%)
LSD (2,5%)
speed (2,5%)
hasis (2,5%)
Okok:
kíváncsi voltam (77,5%)
a társaság kedvéért (30%)
családi problémáim voltak (12,5%)
mellőzöttnek éreztem magam (1,25%)
csak ettől lesz jókedvem (10%)
kudarcok értek (12,5%)
Beszerzési lehetőségek:
haveroktól kaptam (85%)
drogdealertől vettem (15%)
boltban/gyógyszertárban vettem (15%)
Személyes tapasztalatok:
még soha, nem éreztem magam ilyen jól (18,45%)
hallucináltam, borzasztó volt (22,5%)
magamba fordultam (5%)
miután elmúlt a hatása, rosszul éreztem magam (10%)
hanyatlott a tanulmányi eredményem (12,5%)
gyengültek a reflexeim (12,5%)
eldöntöttem, nekem nem kell (40%)
A használat gyakorisága:
kb. havonta egyszer (27,5%)
kb. hetente egyszer (2,5%)
minden nap (2,5%)
hétvégenként (7,5%)
félévenként (20%)
már nem használ (40%)
Le tudnál-e mondani róla?
igen (75%)

nem (5%)
minek, nekem jó így (7,5%)
egyedül nem (5%)
már megtettem (2,5%)
Tisztában vagy a következményekkel?
igen (72,5%)
nem (2,5%)
azt hiszem (2,5%)
részben (10%)
nem érdekelnek a következmények (12,5%)
Nem próbáltam, mert:
nem jutottam hozzá (7,5%)
féltem, hogy a szüleim megtudják (1,56%)
féltem, hogy rászokom (6,25%)
nincs szükségem rá, jó a kedvem nélküle is (64,84%)
a problémáimra van más megoldás (38,28%)
nekem elég az alkohol (10,15%)
félek a következményektől (5,46%)
meg sem fordult a fejemben (39,06%)
nincs rá pénzem (1,56%)
elítélnének érte a barátaim (4,68%)
komoly céljaim vannak (12,5%)
Megpróbálnád?
igen (4,68%)
nem (95,31%)
csak, ha nem tudja meg senki (3,12%)
A résztvevők szerint a leginkább veszélyeztetettek:
a lelkileg gyengék (14,88%)
akinek nem teljes a családi élete (13,09%)
aki rossz társaságba keveredik (39,88%)
gyakorlatilag bárki (44,04%)
én biztosan nem (26,19%)
A probléma megoldása:
törvények megszigorítása (18,45%)
egyéni felelősségtudat fejlesztése (34,52%)
nagyobb egymásra figyelés (35,71%)
társadalmi változások (16,07%)
szélesebb körű felvilágosítás (18,45%)
elérhetőbb segítségnyújtás (26,78%)
könnyű drogok legalizálása (1,19%)
jobb életkörülmények kialakítása (1,19%)
Vettél-e már magadhoz valamilyen drogot?
Nemek szerinti megoszlás:
Lányok:
nem - 76,04%
igen - 23,95%
igen, egyszer - 11,50%
igen, többször - 12,50%
Fiúk:
nem - 76,38%
igen - 23,61%
igen, egyszer - 6,94%
igen, többször - 16,66%
Korosztályok szerinti megoszlás:
Elsősök:
nem - 86,95%
igen, egyszer - 8,69%
igen - 13,04%
igen, többször - 4,34%
Másodikosok:

nem - 70,90%
igen, egyszer - 5,45%
igen - 29,09%
igen, többször - 23,63%
Harmadikosok:
nem - 72,50%
igen, egyszer - 5,00%
igen - 27,50%
igen, többször - 22,50%
Negyedikesek:
nem - 70,37%
igen, egyszer - 25,92%
igen - 29,62%
igen, többször - 3,70%
Leggyakrabban használt drogfajták nemek megoszlása szerint:
Fiúk:
oldószer - 64,70%,
marihuána - 52,94%,
gyógyszer + alkohol - 29,41%,
nyugtató tabletták - 23,52%,
LSD - 5,88%,
speed - 5,88%.
Lányok:
gyógyszer + alkohol - 56,52%,
marihuána - 39,13%,
oldószer - 21,73%,
nyugtató tabletták - 8,69%,
hasis - 4,34%.

A teszt elemzése:

Felmérésünkben a csókai Vegyészeti-Élelmiszeripari Szakközépiskola 168 tanulója vett részt, három- és négyéves középiskolát végzők, magyar és szerb nyelven tanulók, elsőtől a negyedik osztályig.

A kérdéseknél több válaszadási lehetőséget adtunk.

A teszt meglepő eredményeket mutatott. A 168 diákból 40 ismerte be, hogy próbált már valamilyen drogot, ebből 16 személy, azaz 40% egyszer, 24 tanuló (60%) többször használt kábítószert. Ez azt jelenti, hogy az egyszeri fogyasztók több, mint fele másodszor is ajzószerek után nyúlt.

Az eredmény megdöbbentő, mert azt tudatja velünk, hogy kábé minden negyedik megkérdezett próbált már valamilyen szert.

A lányok veszélyeztetettebbek, hogy kipróbáljanak valamilyen drogot, a fiúknál viszont nagyobb az esély, hogy rendszeres fogyasztókká válnak.

A korosztályok szerinti felmérés kimutatta, hogy a másodikosok, azaz a 16 évesek a legfogékonyabbak az örömszerzésnek e módja iránt.

DROGKALAUZ

1. ÓPIUM ÉS ÓPIÁTOK

Az ópiumot az ún. ópiummákból nyerik.

Az ópium több alkaloidot tartalmaz, közülük legmagasabb a morfium (morfin) részaránya (10-15%).

A legfontosabb fájdalomcsillapítóink alapanyaga.

Az ópium alkalmazásának módja:

- más anyagokkal keverve (teában vagy édességekben fogyasztják),
- szívják (az ópium főzés vagy erjesztés útján válik szívásra alkalmassá, morfintartalma 12%),
- intravénás alkalmazása (a nyers ópium vízzel való hígítása után).

Hatása: közönyös, kellemes, csak enyhén eufóriás állapot alakul ki.

Intenzív szívásnál félálomszerű állapot, nem annyira hallucináció, mint kellemes álmok, fantáziaképek - közöttük erotikus tartalmúak is - jellemzik.

A) Morfin

Por alakú, fehér színű, szagtalan (a tisztán előállított morfin).

Hatása: részben izgató, részben kábító. Kis adagok fáradságot, aluszékonyságot, esetleg eufóriát okoznak. Előfordul, hogy az első bevétel szorongást, rossz közérzetet, hányingert okoz.

Nagy adagok: alvást, toxikus adagok eszméletlenséget eredményeznek.

B) Heroin

Fehér színű, kristályos por, keserű ízű. Tízszer erősebb, mint a morfin.

Alkalmazása: szívás ill. intravénás alkalmazás.

Hatása: erősen euforizáló, megszünteti a rosszkedvet és a rossz közérzetet. Az adag növelése során előfordul: aluszékonyság, tudatzavarok, a libidó és a potencia csökkenése, jelentkezhet a személyiség torzulása, bűncselekmények elkövetése, szociális hanyatlás.

Elvonási tünetek: kéz- és ujjremegés, verejtékezés, szapora szívműködés, hányinger, hasmenés, görcsrohamok, izomremegés, izomgörcsök, álmatlanság és delíriumok, súlyos nyugtalanság és depresszió, öngyilkossági veszély.

C) Ópiumszármazékok (Kodein, Hydrocodin)

E készítmények mintegy hatszor gyengébben ható fájdalomcsillapítók, mint a morfium.

Alkalmazása: szájon át gyenge, ill. gyors hatású altatóval, intravénásan

Hatása: euforizáló

Pszichikai és fizikai függőséget okoz, súlyos elvonási tünetek jelentkeznek.

2. KOKAIN

A kokacserje leveleiben található az alapanyaga.

Alkalmazása: a cserje levelének rágása, a levél szárított porának beszippantása.

Hatása: eufória, a szellemi és fizikai teljesítőképesség növelése, érzékcsalódások.

Rendszeres visszaélésekor: paranoid magatartásmód, apátia, depresszió, agresszivitás alakul ki, gyakori az élet és a testi épség elleni cselekmény. Nőknél fokozza a libidót, férfiaknál is nő a szexuális ingerlékenység, a potencia azonban csökken, impotencia is kialakulhat.

Pszichikai, fizikai függőséget okoz.

3. AMFETAMIN HATÁSÚ ANYAGOK

Ide tartoznak az amfetamin (Aktredron vagy Benzedrin), a kémiailag hasonló készítmények, továbbá azok, amelyek hatásukat tekintve hasonlítanak az amfetaminhoz.

Aktedron vagy Denzedrin

Alkalmazása: tabletta formájában, intravénásan

Az amfetaminabúzusnak három fő formája van:

- amfetaminszármazékok (Speed) fogyasztása a koncentrálóképesség fokozására, a fáradtság és álmosság leküzdésére,
- amfetaminabúzus a kedélyállapot befolyásolására,
- intravénás abúzus, minden esetben eufória elérésére.

Hatása: eufória, nagyobb testi erő és szellemi kapacitás érzése, a szexuális teljesítőképesség fokozottnak tűnik. Tartós, igen magas adagolásnál előfordul pánikszerű szorongásos állapot, hallucináció, és delírium is.

Kialakulhat pszichikai és fizikai függőség (hosszú távú használat után).

Elvonási tünetek: aluszékonyság, gyengeség, kórosan fokozott étvágy, esetleges depresszió.

Extasy

Kémiai neve:
3,4 Methylendioxymethylamphetamine - MDMA

Hatóanyaga: amphetamin, mescalin

Alkalmazása: tabletta vagy kapszula formájában, por alakban, intravénásan.

Hatása: relaxált, eufórikus állapotot okoz hallucinációk nélkül, az érzékelés kitágulása, a korlátozottság érzésének megszűnése

Tartós használata: paranoid élményeket okoz, felborítja a szervezet hő- és folyadékháztartását (túlhevülés ill. kiszáradás).

Kizárólag pszichikai függőséget okoz.

4. HASIS (Cannabis)

Az indiai kenderből nyerik, legfontosabb hatóanyaga a tetrahydrocannabiol (THC).

A THC-nek több típusa van, hatásuk hasonló.

Alkalmazása: fogyasztják egyéb anyagokkal keverve, édességekben vagy teában, porának szippantása pipából vagy cigarettából való szívása (dohány közé keverve) - marihuánaszívás

Hatása: kellemes kábulat, eufória, a kívánt élmények álomszerű átélése, megváltozott idő- és térérzékelés, esetenként halálfélelemmel járó, pánikszerű állapotok és az ún. „bad trip" (rossz utazás).

Nagyobb adagok fogyasztásakor élénk hallucinációk lépnek fel, amelyek megváltoztatják a személyiséget.

Pszichikai, fizikai függőség alakul ki.

Hosszantartó visszaélés után gyakran hetekig tart, amíg a pszichózis lezajlik, ez a lassú kiválasztással magyarázható.

5. HALLUCINOGÉNEK

Hallucinogéneknek nevezzük azokat az anyagokat, amelyek nem végleges (reverzibilis) elmezavart, ezen belül hallucinációkat okoznak.

Természetes hallucinogének:

a) Légyölő galóca (Amanita muscaira)
Hatóanyaga: muscimol
b) Psilocybe gombafajták
Hatóanyaga: Psilocyn, Psilocybin
c) Pejotl kaktusz
Hatóanyaga: mescalin
d) DMT (kémiailag: dimetil-triptamin)
• Dél-Amerikában termő növényekből készített szippantópor

Hatóanyaga: triptominszármazék

Mesterséges hallucinogének

LSD (Lizergsav-dimetil-amid)

Anyarozsból nyert lizergsavból szintetizált, tehát félszintetikus anyag.

Alkalmazása: tabletta, ill. folyadék formájában.

Szőlőcukorral, tejcukorral, kininnel, vagy barbiturátokkal keverik, „hígítják".

Hatása: pupillatágulat, magasabb hőmérséklet, magasabb vércukorszint, szapora pulzus. Megváltozik az agyi elektromos tevékenység. Úgy szemléltetik, mint egy „utazást", mert olyan, mintha egy másik helyre kerülne a használó. Meggyőződésük, hogy mindent „világosabban" látnak, egyesülnek a kozmosszal, jellemző a „tudathasadás". Jelentkezhetnek olyan elmezavarok, melyek maradandóak is lehetnek. Nagy adagban kromoszómakárosító hatású. Az LSD visszaélésekor pszichikai és fizikai függőség nem alakul ki, csak tolerancianövekedés.

6. BARBITURÁTOK

Rövid hatású barbiturát: Novopan
Tartós hatású barbiturát: Sevenal, Dorlotyn
Alkalmazása: tabletta formájában

Hatása: eufória, gátolja a központi idegrendszer különböző funkcióit, nyugtató, altató, narkotizáló, fokozott fájdalommal szembeni érzékenység, oldott pszichés gátlások

Fizikai függőséget okoz, előfordulhat tolerancianövekedés.

Elvonási tünetek: nyugtalanság, szorongás, remegés, gyengeségérzés, hasi görcsök, esetleg epilepsziás rohamok is

7. SZERVES OLDÓSZEREK

Ide tartoznak a különböző festékhígítók, folttisztítók, gumi-, műanyag- és parkettaragasztók, körömlakklemosók, spray-k.

Az oldószerek olyan anyagok, amelyeket belélegezve eufórikus, relaxált állapotba juthatunk.

Alkalmazása: belélegzés, szippantás

Hatása: az alkoholéhoz hasonlít, szédülés, bizonytalanság, látomások, hallucináció, eufória, enyhe mámortól a súlyos elmezavarig változatos képet mutat.

Pszichikai függőség alakul ki.

II. díj

A (színházba) szerelmes Shakespeare

A szerelmes Shakespeare
(Shakespeare in Love, 1998)
Rendezte: John Madden és Marc Norman
Forgatókönyvíró: Marc Norman és Tom Stoppard
Főszereplők: Gwineth Paltrow és Joseph Fiennes
Forgalmazó: Miramax Films

A Rómeó és Júlia legújabb filmváltozatáról

London, 1593. Két színház verseng a nézőkért: a Richard Burbage tulajdonában levő Függöny Színház és Philip Henslowe Rózsa Színháza. Henslowe-t épp középkori módon sütögetik, mert adósságai vannak. A hétköznapi londoni utca reneszánsz nyüzsgésében Shakespeare is felbukkan, már van neve, ismert színész és drámaíró. Az összeégetett talpú Henslowe hozzá rohan, mert fizetőképessége érdekében sürgősen kellene neki egy új komédia. A fiatal Shakespeare-t azonban éppen elkerüli az ihlet: áthúzott sorokkal teli összegyűrt papírok repülnek szobája sarkába. Ennek ellenére ő is zsarolni kezdi a rímánkodó színházigazgatót. Ha két héten belül nem lesz előadás, mindketten tönkremennek. Shakespeare nagy bajában a jóshoz megy, mint egy pszichiáterhez. Elmondja neki, hogy egy kevés pénzért úgy tud bánni a szavakkal, mint az agyaggal. A szó mágiája azonban mostanában sehogy sem tudja megidézni, úgy érzi, képzelőereje kiszáradt.

Az 1998-ban készült, John Madden által rendezett film címe: **A szerelmes Shakespeare.** A forgatókönyvet Marc Norman és Tom Stoppard írta. Az a Tom Stoppard, akinek a **Rosenkrantz és Guildenstern halott** című filmjét már jól ismerjük a mozikból.

Mindkét film többszörösen díjazott. Tom Stoppard humoros látásmódja A szerelmes Shakespeare-ben is érvényesül.

Míg a Rosenkrantz és Guildenstern halott a **Hamlet** mai átértelmezése, ez a mostani film tulajdonképpen a **Rómeó és Júlia** legújabb megfilmesítése. A mű témája így a szerelem, ami a főhősnő szavai szerint „legyőzhetetlen, az életnél is erősebb". Az ihletét vesztett filmbéli Shakespeare tehetségét a jós szerint is csak egy igazi szerelem hozhatja vissza. Múzsáját előbb rossz helyen keresi, de a Rózsa Színház audíciójára jelentkezik egy fiú, akinek szavalatára felkapja a fejét. Az ifjú valójában Viola kisasszony, aki színész szeretne lenni, de rangja és neme tiltja ezt. A lány megijed Shakespeare heves érdeklődésétől, és attól, hogy kideríti titkát, ezért elfut. A drámaíró utána iramodik, és követi egészen otthonáig, ahova már nem engedik be. A várban bálat tartanak, akárcsak a Rómeó és Júlia első felvonásában. Shakespeare-nek sikerül bejutni a zenészekkel. Itt megpillantja a bűbájos Violát, és erős érzelmek gyúlnak benne iránta. Az ifjú még azon az éjjelen szerelmet vall a szépséges kisasszonynak. A filmben már itt, ezen a ponton elkezdődik a valós élet és a színdarab párhuzamos ábrázolása.

A híres erkély-jelenetet a szerzők paródiává alakítják. Shakespeare felmászik a bálkonra, hogy Violával még néhány szót válthasson, de a szeretett hölgy helyett a dadával néz farkasszemet, aki a sokktól hét országra szóló üvöltésbe kezd.

A jósnak igaza volt: Shakespeare-nek a szerelemmel az ihlete is visszatért. Otthon ráveti magát a papírra, dőlnek belőle a szavak, ötletek. Megszületik a várt szövegkönyv első felvonása, Henslowe színházában kezdődhet a próba. Rómeó szerepét Viola kapja, akiről még Shakespeare sem sejti, hogy a bálban megszeretett hölggyel azonos.

A film alapgondolata: Shakespeare életrajzi adatainak és az íródó mű világának az összedolgozása. Viola és Shakespeare magánélete összefonódik a színpadon készülő előadással. Mindkettő a Rómeó és Júlia emlékezetes jeleneteit, mondatait idézi, de a tragédiából sok minden ki is marad, vagy átalakul. Ahogy bontakozik a Viola-szerelem, Shakespeare úgy írja a darab újabbnál újabb felvonásait. A próbák között, alatt szalad papírra vetni újabb ötleteit. A színészek is lázban égnek, mindenki várja a kész művet. Kíváncsiak a saját darabbéli sorsukra, de az egész történet végére is. Dermedten hallgatják az írót, mikor felolvassa nekik a történet tragikus végét. Még a minden lében kanál Henslowenak is tátva marad a szája.

Egyes jelenetek nagyon érdekesen épülnek a filmbe: előbb az életben mutatják be őket, utána pedig azt, hogy hogyan próbálják el az egészet a színházban. A film valójában három forrásból meríti ötleteit: Shakespeare életéről, a korról fennmaradt írásokból, a Rómeó és Júliából kivagdosott néhány érdekes részből és a szerzők képzeletvilágából.

Erzsébet királynő jellemét és viselkedésmódját is a humoros ábrázolás hatja át. A zord, de emellett fenséges alaknak senki sem mer ellenszegülni, mindenki a kedvét keresi. A királynő azonban tudja, hogy ez mind képmutatás, és sokszor kifigurázza és megszólja alattvalóit. A szíve mélyén szerintem Viola pártjára állna, de a kötelesség mást diktál. Tiszteli a lányt, mert ha valaki tudja, hogy milyen nehéz férfiszerepet játszani, akkor hát a királynő az.

Véleményem szerint a cselekmény központi mozzanata a fogadás jelenete. Viola ugyanis Erzsébettel szembeszegülve azt állítja, hogy a színházban igenis, be lehet mutatni igazi szerelmet. Őfelsége megkérdezi, hogy mer-e valaki fogadni vele e kérdést illetőleg, mire a vakmerő Shakespeare jelentkezik, ötven fontot ajánlva tétnek. Ellenfele a lord lesz, aki Viola kérője. A színház hitelét és erkölcsösségét sokan kétségbe vonták. A betegségek, pestis miatt is sokszor bezárták őket. Az egyház egyenesen sarlatánsággal vádolta a komédiásokat, s az istenfélő emberek nagy része követte ezt az elvet.

Mivel a nőknek tilos volt a színpadon megjelenni, Viola tudta, hogy lehetetlen álmának valóra váltása: az, hogy színész legyen. Minthogy az is lehetetlen, hogy egy olyan rangos dáma, mint ő, egy íróhoz menjen feleségül. A döntő fordulat azonban akkor áll be, amikor megtudja, hogy van még egy akadály: Shakespeare már nős. Ha övé nem lehet, akkor miért ne menne máshoz, például kérőjéhez, a lordhoz.

Itt be is fejeződhetne a szerelmi kaland, de kiderül, hogy ők ketten sokkal jobban szeretik egymást. Ezt éppen a színpadon fogják bebizonyítani, és megnyerik a fogadást. Az utolsó pillanatban szerepcserékre kerül sor: Shakespeare beugrik a leleplezett Viola helyett, és eljátssza Rómeó szerepét, Viola pedig egészen véletlenül kerül a darabba. Az esküvőjéről szökve a nézőtér soraiban ül, mikor meghallja, hogy a társulatnak nincs Júliája. Nagy merészen ő áll ki a színpadra. Mindannyian a fejüket fogják, hogy végük van, börtönben fognak kikötni, de azért nem adják fel, mert annyira hisznek a színház csodálatos valóságában.

Például a patikus olyan áhítattal nézi a próbákat, hogy még a sapkáját is leveszi, és rajongva átél minden jelenetet. A dada is annyira elfeledkezik magáról és a valóságról, hogy belekiabál a darabba, sírásra görbült szájjal akar segíteni úrnőjének. Még a vérbeli színházellenes pap is ujjongva kurjantgat.

Mindezek nevetséges, humoros elemek is egyben. Annak ellenére, hogy tragédiáról tárgyalunk, sok komikus mozzanat is jelentkezik. Már az eredeti Rómeó és Júliában is találkozunk nevetséges részekkel, melyek főleg a naiv dadával kapcsolatosak. Shakespeare nagyon jól megérzi, hogy mi kell a közönségnek, s így a tragédiába vidám jeleneteket, a komédiába pedig szomorúakat vegyít.

Ha a filmet elemeire bontjuk, akkor egy egész sor humoros esemény bizonyítja, hogy paródiát nézünk. (1. Henslowe sietve megy végig a szűk utcán, és előtte mindig egy bili kiürítésének művelete játszódik le. 2. Az udvarló Shakespeare lány helyett dadába ütközik az erkélyen. 3. Viola kifigurázó válasza a lordnak, mikor az közli a kisasszonnyal, hogy beszélt az apjával, Viola pedig visszanyelvel, hogy na és, ő mindennap beszél vele. 4. Mikor a patikus azt hiszi, hogy egy vérre menő verekedés a színdarab része és nagyon tetszik neki. 5. A tömeg besodorja a papot a színházba. 6. Az erkölcsrendőr mindig tévesen választja ki, hogy ki a nő a színpadon, mindenkit meggyanúsít, csak éppen Violát nem. 7. Az esküvő után a peckesen távozó lordnak a szél az arcába fújja a színházi röpcédulát, amit ő mérgesen elhajít. 8. A lord nagy pökhendien beül a hintóba, öntelten integet a pórnépnek, mikor pedig befelé fordul, újdonsült feleségének hűlt helye. 9. A dada kétségbeesett bekiáltása a darabba. 10. A királynő a pocsolyába lép, mert az alattvalók természetesen megint késlekednek.)

Akárcsak Tom Stoppard Hamlet-feldolgozásában, itt is a humor billenti ki a tragédiát a hősies, megrendítő történetből. Ha a film vége jó lenne, akár komédiának is mondhatnánk. Ez teszi modernné, a mai világ embere így fogadja el.

A bemutatott szerelmi történet maiságához a színészi alakítások is nagyban hozzájárulnak. A női főszerepben Gwineth Paltrow, aki a szerepért Oscar-díjat kapott, hol rövidfrizurás fiúként áll előttünk, hol pedig hosszú, szőke hajtincsek jelzik angyali tisztaságát. A nemcsere a film ritmusát és humorát is befolyásolja. A színházi próba Rómeóját a következő filmkocka otthon mutatja, amint a lányt lázasan kapkodva próbálja megszabadítani fiúkellékeitől a szerelmese. A groteszk helyzet és a gyorsan pergő váltások ritmusa ellenére folyamatos a fogadás tétjének, az igaz szerelem jelenetének bemutatása, mindegy, hogy a hősök a színpadon, vagy az élet színterein vannak-e. Végül szinte nem tudni, hol kezdődik az élet, s hol a mű. A feltétlen szerelem ábrázolása folyik álomban és valóságban, pódiumon és pódium alatt, kulisszák előtt és mögött, műben és életben, mindenütt. Az ügyes összemontázsolás egy pillanatra sem engedi elernyedni a néző figyelmét.

A film korszerű nézőpontjáról tanúskodik, hogy a szerelmi történet nem válik szentimentálissá. Shakespeare-t Joseph Fiennes alakítja, aki szintén megérdemelte volna az Oscar-díjat, mert pátosz nélkül, mégis fennkölten idézi meg a nagy tehetséget.

Shakespeare nagy művészete abban nyilvánul meg, hogy akármilyen korban élünk, darabjai mindig nagy hatást keltenek, és minden műve elkészíthető a kor szellemében. S ez esetünkben a humoros-ironikus látószög.

A szerelmes Shakespeare-ben a tragikus hangtól való eltávolodás nemcsak a komikum mennyiségében nyilvánul meg, hanem a történet befejezésének kialakításában is. A film és a darab között nagy eltérés, hogy a Rómeónak nevezhető Shakespeare és a Júliának tekinthető Viola sorsa nem a halál. Rájuk nehezebb megpróbáltatás vár: eltűnni egymás életéből és tovább létezni. Violának a lorddal kell távoznia, akit megvet, utál, s mégis van ereje hozzá, hogy Shakespeare-nek is segítsen megtalálni élete új értelmét. A kiábrándult, összetört fiúnak ötletet ad, hogy miről írjon új művében. Visszaadja életkedvét és biztatja, hogy alkotnia kell, tovább álmodnia, írnia.

Az írás, a szó misztikus ereje a műben nagyon fontos szerepet játszik. Henslowe például úgy oldja meg problémáit, hogy elmormolja ezt a mondatot: „I don't know, it's a mistery!" (Nem tudom, ez rejtély.) És sikerül neki, a meghökkentő mondat után mindig jelentkezik a megoldás. A film végén Viola is használja ezeket a varázsszavakat és sejteti a nézővel, hogy minden jóra fog fordulni, annak ellenére, hogy neki el kell tűnnie Shakespeare életéből.

A Rómeó és Júlia és A szerelmes Shakespeare közti különbségekből tehát azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a mai embernek bátrabbnak és erősebbnek kell lennie a reneszánsz korinál és a halálba való menekvés csak gyávaságát, gyengeségét mutatná meg. Ehelyett élnie kell és harcolni a végsőkig. Viola arra tanít meg bennünket, hogy sohasem szabad feladni, akármilyen nehéz is.

Grabovac Beáta
Svetozar Marković Gimnázium, Újvidék

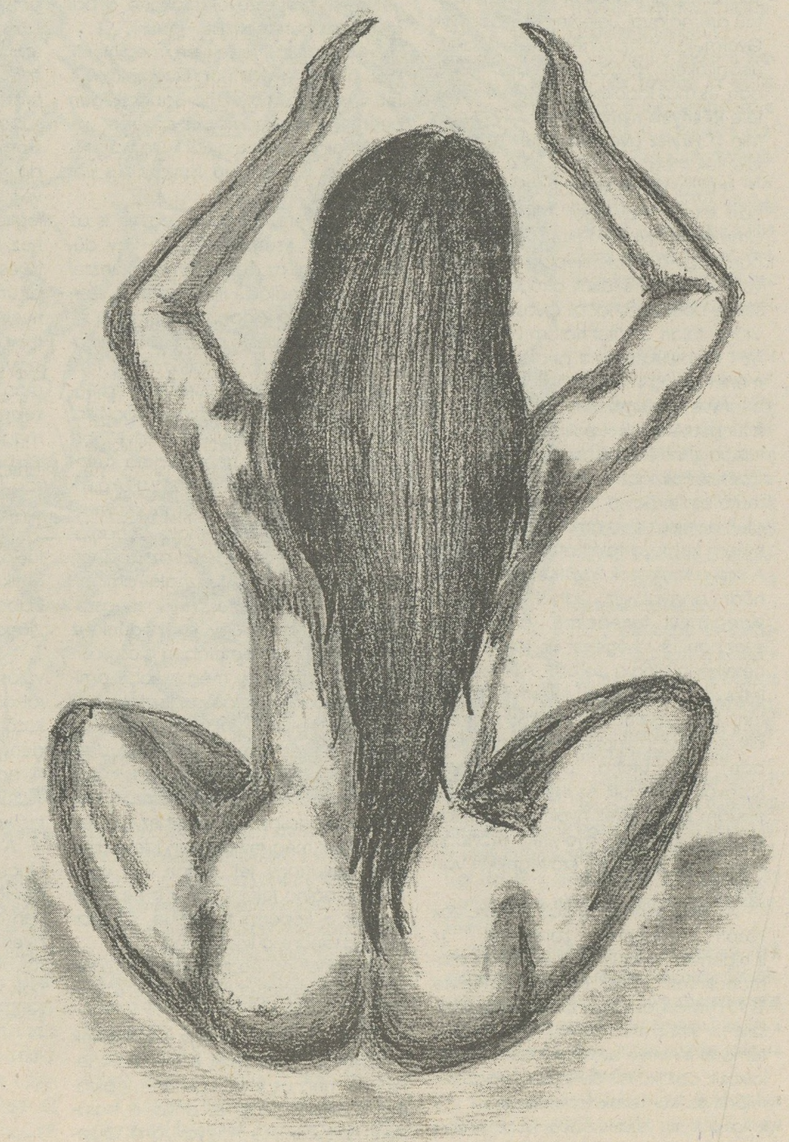

III. díj

A diadalmenet egy állomása

Szabó Palócz Attila: Trium(f)virátus, Forum 1998. Újvidék

Az 1971-ben Zentán született Szabó Palócz Attila a nagyközönség előtt már eddig is sokoldalúságával tűnt ki, hiszen az irodalom mellett érdekli a színház, a zene, a publicisztika is. Eredetileg színészként végzett az újvidéki Művészeti Akadémián, de az Újvidéki Színház drámapályázatán szintén sikeresen szerepelt **Játszd el nekem a ...** című drámájával. Jelenleg a szabadkai Gyermekszínház színésze, ugyanakkor újságíróként dolgozik a Képes Ifjúságban, és más lapokba is ír. Első verseskötete **Résnyire nyitva** címmel 1993-ban, míg a **Fityisz** gyermekversei 1996-ban jelentek meg.

A fiatal szerző legutolsó kötete 1998-ban látott napvilágot **Trium(f)virátus** címmel az újvidéki Forum gondozásában. Hogy a mindenképpen találó cím valójában mit is takar, arról csak sejtésekbe bocsátkozhat az olvasó. A trium-virátus talán a kötet három írását jelöli, az f közbeiktatásával pedig a diadalmenet görög megfelelőjét kapjuk, ami bizonyos értelemben nagyképűségnek is tűnhet. A cím is sugallja a szerző ókori kultúra iránti érzékenységét.

Szabó Palócz ismét újabb oldaláról mutatkozik be a Trium(f)virátusban, mert a versek és drámák után prózát ír: három kispróza található a könyvben. A Kati a tauroszok között és az Egy dühödt angyal az égből majdnem kisregénnyi terjedelmű, a zárórész azonban rövidségével és tartalmával némiképp kilóg a „sorból". Az írások keletkezési időpontját tekintve fontos tény, hogy az első 1990-91-ben a második '95-ben (mindkettő a Vajdaságban), az utolsó pedig '98-ban Kosovóban íródott. Az első és az utolsó évszám között eltelt nyolc év csak tartalmilag érezhető, nyelvileg azonban viszonylag egységes szövegekkel van dolgunk.

Az első kispróza a Kati a tauroszok között, melynek zárósorait az Iphigeneia a tauroszok között c. drámából vett idézet alkotja. Története 1990 nyarán játszódik, tehát, ha úgy tetszik, „a vihar előtti csend" (?) évében, témáját tekintve azonban keveset foglalkozik politikával. Bulik, barátság, szerelem, szex – ezek lehetnének a mű kulcsszavai, ilyen irányú kalandokon szórakozhatunk a főtörténetben, és az ennek szerves részeit képező, gyakori epizódokban:

„Dóráék asztalához telepedtem le. Ott volt ismerős. Beszélgettünk, iszogattunk. Formában lehettem, hiszen három nőt is sikerült szóval tartanom. Ők voltak Dóráék. Először mindenki sört ivott, de aztán át kellett térnünk a borra – anyagi okok miatt. S ment a duma, folyt a bor, gyulladtak a cigik. Kis idő múlva Dóra megkérdezte:

– Mi az: félszemű, huhog és kefélni akar?

Mivel senki sem tudta, ismét ő következett: bal kezével letakarta a bal szemét és huhogott. Hu – húú!!!"

Már az írás legelején megjelenik Kati, a két novella női főszereplője. A mű visszatérő motívuma Babits Régen elzengtek Sappho napjai c. verse: „»A líra elhal, néma ez a kor.« De ha el is hal, akkor is gyönyörű, fantasztikus lírai ez a halál."

Míg az első kispróza nagyon is az életről szól, eseménydús, az Egy dühödt angyal az égből című írás ezzel szemben a halállal foglalkozik. A szerzőt elhunyt nevelőapjának emléke ihleti, a temetés illetve az ezzel kapcsolatos dolgok adják a cselekményt. Persze azért humortól ez a rész sem mentes, de nagyobb teret kap a politika, több benne az elmélkedés, kevesebb a kaland. Mintha nem akarná tudomásul venni a halált, a tetszhalál gondolata foglalkoztatja: „Nem tudtam kiverni a fejemből a tetszhalál gondolatát. Hogy ez az egész, az állapot, amelyben van, csak tetszhalál, aminek egyszer csak vége lesz, felül, megszólal, és akkor majd együtt röhögünk az egészen. Még a temetőben is csak erre tudtam gondolni, még akkor is, amikor a koporsóvivők rácsavarozták a koporsó fedelét, még akkor is, amikor lehajoltam azért a földdarabkáért, amit aztán utánadobtam. Még az is megfordult a fejemben, hogy ha most, abban a pillanatban ér véget ez az állapot, akkor még mindig van ideje arra, hogy valahogy jelt adjon, ha csak megpróbálna felülni, akkor is beverné a fejét a koporsó födelébe, s akkor meghallanánk a koppanást..."

Szembetűnő, hogy egyedül ez a kispróza van felosztva egységekre: 6 fejezetre.

A harmadik írás A légy döglésének apoteózisa címet viseli. Ebben nem jelennek meg az eddigiekben megszokott szereplők (Kati, az anya, a barátok); nagyapa és nagyanyó a főszereplők. A történet valójában a következő: nagyapa egyik este iszik a rejtett, boltban vásárolt pálinkájából, mely mérgezett, és meghal. Az 1998-as, botrányos guzlicás pálinkahamisítás egy elképzelt végkifejlete ez, mely a végére azért poént is tartogat.

Mindhárom kispróza nyelvezetének közös jellemzői a mindenütt fellelhető magyarázatok, kettőzések, vagyis azok a megoldások, amikor az író valamit általában két (ha nem több) különböző módon is leír, pedig ezek legtöbbször nem szolgálják a jobb megértést, bonyolultabbá teszik a szöveget. Pl.: „A klasszikus sablonkérdések és -válaszok után beszélgetésünk visszatért a csaj érkezése előtti holtpontra, vagy ha úgy tetszik, nullpontra, negatív irányú folyásába." Szabó Palócz egyes szám első személyben mondja el a történeteket, de gondolatai, hozzáfűznivalói is a szöveg szerves részét képezik. Ez bizalmas légkört teremt, és jól idomul a témákhoz. Ezt az atmoszférát a szókincs teszi teljessé: a közönséges káromkodások, az ún. „csúnya szavak", de a környezetnyelvből átvett kifejezések éppúgy, mint az itt-ott fellelhető, közismert angol szavak. Ha utólag, a kötet elolvasása után, visszatekintünk ezekre a kifejezésekre, rájövünk, hogy ezek használata magától értetődő, ezek nélkül jóval kevésbé lennének valósághűek az írások. Így lesznek jellemzői világunknak, a vajdasági magyarok világának.

A nyelvi sokrétűség nemcsak itt mutatkozik meg, hanem abban is, hogy antik művekből, napilapokból, török babakocsi használati utasításából és „ljubavni vikend romanokból" is merít.

Az írások nagyon hitelesek, mert a valóságot, az életet adják vissza: hű rajzai a XX. század végén is háborúk között itt élni kényszerülő emberek mindennapjainak. Külön értéke abban rejlik, hogy egy viszonylag fiatal korosztály szemszögéből közelíti meg üresnek látszó valóságunkat.

A könyv célközönsége – még ha ez nincs is kimondva – egy fiatalabb generáció, így minden lehetőség megvan arra, hogy éppen e kiadvány legyen az, amelyik olvasóközönséget nevel a vajdasági magyar irodalomnak, amelynek művelői sokan, olvasói kevesen vannak.

Guti András
Dositelj Obradović Gimnázium, Topolya

A Forum Könyvkiadó különdíja

A szmétáló gúzsva meg a többiek

A magyar ázsiai eredetű, halász-vadász ősök beszélte nyelv, s azok közé a nyelvek közé tartozik, amelyek korlátozzák az idegen szavak átvételét. A szakértők szerint nyelvünk e tulajdonsága nagyban elősegítette ősi sajátságainak, szóelemeinek fennmaradását, továbbélését, de ugyanakkor azonban némi műveltségbeli elszigetelődést, zártságot is eredményezett.

Ennek ellenére, úgymond környezeti hatásként a vajdasági magyarság nyelvében (a más nyelvekből származó idegen szavak mellett) számtalan, a szerbből „kölcsönzött" szóval, kifejezéssel, beszédfordulattal, állandósult szókapcsolattal találkozunk.

Minek is tekinthetők ezek a mi közkeletű szerb szavaink? Jövevényszavaknak? Bizonyos szempontból azok is, hiszen átvettük őket a szerb nyelvből, és nagyjából meg is honosodtak. De csak nálunk! Az egyetemes magyar köznyelv nem fogadta be őket, sőt általában nem is ismeri.

Akár tájszavakról van szó, akár jövevényszavakról, ezek, sajnos, itt vannak beszédünkben, használjuk őket, és aki nem is él velük, az is ismeri jelentésüket, tudja, mire vonatkoznak. Sokan nem is gondolják, hogy ezek idegen szavak, annyira megszokták őket. Ám az egyetemes magyar köznyelv szempontjából meg lehet (sőt meg is kell!) kérdőjelezni szükségességüket, és az igényes beszédbe sem valók.

A szerb szavakkal tűzdelt magyar mondatszerkezetek használata nem általános ugyan a vajdasági magyar beszélők körében, de bizonyos rétegekben és régiókban igen elterjedt jelenségnek tekinthető. A műveletlen beszélők előszeretettel veszik át a szerb argó szavait egyéb „közhasznú" szavakkal együtt, s ez a tény még fokozottabban jut kifejezésre a tanulóifjúság körében. Az efféle beszédet sokan megértik, s egy-két fölöslegesen használt szerb szó a köznyelven beszélők nyelvére is ráakad olykor-olykor.

Ezenkívül például a köznyelvben is már szinte általánosan el- és befogadott, a német nyelvből származó **-ieren** végű igék is a szerb közvetítésével, a szerb nyelvkörnyezetben meghonosodott alak némi módosításával kerültek a magyarba. Gondoljunk csak a megkockáztat jelentésű **reszkíroz** igére, a tálal jelentésű **szervírozra**, de ide tartozik a **finanszíroz** (pénzel), a **szortíroz** (válogat, rendszerez), a **forszíroz** (erőltet) szó is. Hasonló módon feketéznek nyelvünkben a **svercerek**, **tréningoznak** az edzők, szurkolnak a **drukkerek**, és **parkíroznak** tévesen a parkolók.

Az eddig elmondottak ékes bizonyítékául a továbbiakban sorakozzanak hát fel (amint azt mondani szokás: a teljesség igénye nélkül) azok az olykor felettébb kacifántosra sikeredő kijelentések, amelyeket gyakran hallhatunk, és mi magunk is hallatunk iskolában, munkahelyen, utcán, sőt odahaza, családi körben is.

A naponta ingázó diákok és munkások szüntelenül **búniznak**, hogy az egyre ritkuló autóbuszjáratokon nagyon **szmétál** nekik a **gúzsva**. Meg tudom érteni szegények lázongását; a tömeg tényleg borzasztó. Hát még ha aggat is...!

A minap pedig egyik osztálytársam adta elő élménybeszámolóját egy tragikus kimenetelű közúti balesetről: „... Az autó be akart fordulni a **Svetozar Čalenića** utcába, de nem dobta ki a **zsmigavac**ot". Persze, mi mindannyian megértettük, hogy a Svetozar Čalenić utcába befordulni szándékozó autó azért gázolta el az éppen arra kerékpározó fiút, mert vezetője elfelejtette bekapcsolni az irányjelzőt.

A „nem a méret a fontos" elv követőit az autók között is megtalálhatjuk: a **Péglicák** és a **Bubák** a közutak aprócska négykerekűi. Azonban nem vagyok benne biztos, hogy az eredeti névadók örülnének-e a Fiat típusú lengyel kisautó, és a bogárhátú német Volkswagen szerb eredetű becenevének.

A múltkor a postai **salternál** egy lány ötven darab **dopisnicát** kért. Elég sok időbe telt, amíg a tolóablaknál ülő hölgy átadta a megfelelő számú levelezőlapot. Remélem, az űrlapok kitöltésével már nem babrál ennyit, habár az is megeshet, hogy csak a **formulár**okhoz ért.

„**Priznanicát** is kaphatok?" – kérdezte a következő ügyfél. Nem kérhetett volna inkább elismervényt, vagy esetleg nyugtát a befizetett pénzeszközről?

Szombaton piacon voltam, s az előttem narancsot vásároló hölgy új **keszát** kért, mert az első füle négy gyümölcsnél többet már nem bírt el. Úgy látszik a zacskók még gyöngébbek: az enyém már a harmadik narancs után elszakadt.

Ugyanitt hallottam egy középkorú férfi panaszos szavait: „Fölháborító, hogy nálunk, már mindenhöz **veza** köll! Még a **passzusomat** sem bírom megcsináltatni." Nem tudom, mi a helyzet útlevélügyben. Ott is szüksége lehet az embernek a kapcsolataira?

És a szomszédasszonyunk boldogsága sem volt felhőtlen, amikor megtudta, hogy unokája született, mert: „... olyan rossz volt a

veza, hogy azt se hallottam, fiú-e vagy lány". Bizony sűrűn adódnak gondok a telefonos összeköttetések minősége (vagy inkább minőségtelensége) miatt, a **centrála** pedig elfogadható magyarázattal nem szolgálhat. Hát telefonközpont az ilyen?

Amikor pedig az egyik osztálytársunknak született kishúga, a közeli **kafityban csasztizott** meg bennünket egy-egy **szokkal**. Boldogan ittunk a kislány egészségére, bár mindannyiunknak jobban esett volna a szörp, ha a bátyóka, mondjuk, egy kávézóban vendégel meg minket.

Moziba is gyakran megyünk és persze mindig viszünk magunkkal egy-egy **porció kókicát**. Habár többször is figyelmeztettek bennünket, hogy ha már mindenféleképpen nassolni akarunk, akkor pattogatott kukoricaadagokkal szerelkezzünk fel.

És a barátnőm is éppen a moziból igyekezett haza, amikor az este bőrig ázott, mert otthonfelejtette a **suskavácát**, és a kabátjának sem volt **kapulyacsája**. Hát az ilyesmi bizony megtörténik az emberrel, ha nem visz magával esőkabátot, amelyen szerencsés esetben még csuklya is található.

Mindig ez az öltözködés!

A már jó ideje tartó divathullám például teljesen megőrjítette a lányokat: az iskolában mindenki **zvonaricát** hord, és szinte senki sem törődik azzal, hogy a hatvanas évekből meg az anyukák régi ruhatárából reinkarnált darab magyar neve valójában trapéznadrág.

De azért jó hely ez az iskola. Sok új dolgot hall és lát az ember, de arra is rájöhet, hogy a valaha érvényes dolgok ma már nem **vázsiznak**.

Például Nelli a jegyzeteit rendszerint **szpajalicával** tűzi oda a füzetlapokhoz, Tomi pedig eddig kifürkészhetetlen okokból 10 darab **zihericával** ékszerezte fel hátizsákját. Kíváncsi vagyok, mire használnák akkor az iratkapcsot meg a biztosítótűt?

Ha dolgozatírás közeleg, **vezsbánkát** kell vennünk. Ám akadnak olyanok is, akik dolgozatfüzet helyett **potvrdát** szereznek be; az orvosi igazolás ilyenkor a rossz jegyek ideiglenes ellenszere.

Gyakran vannak lyukas óráink is. Ilyenkor általában beszélgetünk.

A minap például Viktor barátunk eldicsekedte, hogy egy ideig bizony ő is volt **izvigyács**, de azután beleunt, mert az összejöveteleken végül már csak **zezázták** egymást. A heccelődések ezek szerint túllépik egy átlagos felderítő tűréshatárát?

Gabi arról mesélt, hogy az ő **supájuk** valóságos kincstár: itt tartják a tüzifát, a kerékpárjaikat, a nagypapa barkácsszerszámait. Vajon mindez egy fészerben nem férne el?

Eszti pedig arra panaszkodott, hogy délutánonként majd megfagy, mert a **zgradájukban** már jó ideje elzárták a fűtést. Hát ezért nem szeretnék én tömbházban lakni.

A tornaórákat is nagyon szeretjük, mert mindig történik valami izgalmas, váratlan dolog.

„Jaj, de **szmotán** vagy!" – förmedtek rá a fiúk közül többen is szegény Vilire, aki egyetlen tornaóra alatt négy helyzetet is kihagyott. Nem kell gorombáskodni, ám ha ez mégis elkerülhetetlen (mint például ebben az igazán tűrhetetlen esetben), válasszuk inkább az ügyetlen jelzőt.

Ja, és a lányoknak **odbojka** helyett javasoljuk talán a röplabdát, hátha ügyesebben játszanak majd, mint eddig.

És ha már a sportnál tartunk...

Az elmúlt nyáron is egyéb szórakozási és felfrissülési lehetőség híján legtöbben a **bazén**ra jártak, és csak néhányan választották a medence nyújtotta élvezeteket. Akinek viszont ennyi testmozgás nem volt elegendő, az **trénerká**ban, **majicá**ban és **patikában** járt a **szportszki**ba, pedig edzeni a sportközpontba is elmehetett volna, melegítőben, trikóban, tornacipőben.

A tornateremben pedig továbbra is az **izbeglicák** laknak és a kifeszített röplabdahálót használják szárítókötélnek; a múltkor egyre tíz pár **dokolenicát** is kiteregettek. Az elpiszkolódó térdzoknikon egy mosással még csak lehet segíteni, de mi lesz a menekültek által „elhasználódott" tornaterem sorsa?

Mert pénzügyi gondjai manapság mindenkinek vannak. Még a legkisebbeknek is.

„Ne legyél már ilyen **cicija**!" – kérlelte apját egyik ismerősöm tízéves öccse, miközben még mindig üres markát mutogatta. Hát nem tudom, érdemes volt-e némi zsebpénzért a fukar papához fordulni. Az anyuka szerint ugyanis a gyerek hiába **gnyávizza** az öreget, a nyaggatás itt nem segít, s a pénzre is máshol van szükség, hisz a kifizetetlen villanyszámlák miatt csak érkeznek az **opomenák**, és az eredménytelen figyelmeztetéseket kikapcsolás követi!

„Nem mentünk el **Novi Szádra**, a **szájámra**, mert apám még **bónra** sem kapott benzint!" – panaszkodott Pityu. Tényleg kár, hogy az üzemanyagra nem váltható jegyek miatt maradt le a fiú az újvidéki vásárról.

„Naftát meg már a **zádrugán** keresztül sem lehet kapni!" – mondta Feri bácsi és még csodálkoztunk, hogy a parasztok elégedetlenek a szövetkezetek munkájával?

Sőt a **szindikát**ok háza táján sincs minden a legnagyobb rendben. Ezidőtájt például a tanárok szakszervezete a pedagógusok gondjait oldogatja, míg jobb helyeken **polutká**kat osztogatnak földisznók helyett.

Mert azért enni mégiscsak kell valamit, ha mást nem is, de legalább egy kis lángost, **mekika** helyett.

És az óvodás Pannit például **pavlakáért** meg **kiselo mlekóért** küldi az anyja a boltba, és a kislány valószínűleg nem is sejti, hogy tejfölt és aludttejet vásárol naponta és ugyanígy vannak ezzel azok a társai is, akik nem tudnak libikókázni, csak **klackalicázni**, akik **lizalicával** édesítik életüket, ahelyett, hogy nyalókát szopogatnának, vagy akik arról álmodoznak, hogy egyszer majd **manekenkák** lesznek.

Vagy netán Kassandrák, Esmeraldák, esetleg Paulák vagy Paulinák.

Hisz már jó ideje lázban égnek a rendszeres tévénézők: a **Tretyi kanálon** sugárzott **szériák** hőseinek egyénenként alig változó életútját kísérik lankadatlan figyelemmel és együttérzéssel. Véleményem szerint a Hármas csatorna végeláthatatlan brazil sorozatainak köszönhetően már a szomszéd Juszti néni is felsőfokon vizsgázhatna spanyol szerelmi vallomásokból.

Apropó: televízió! Vajon átlagosan hány új **národnyák** tűnik fel hetente? És ugyan meddig duzzadhat még a **pevalykák** tengere? A szerb „muskátli" és a rezes banda előtt vonagló énekesnők láttán csupán apám bölcs mondása jut eszembe: „Könnyű zene nehéz füleknek".

„Ne szeri!" – mordult fel Sanyi, amikor enyhén paprikás hangulatában valaki zavarni merte. Ugyanezzel a „Ne szarjál!" jeletésű beszédfordulattal adott hangot csodálkozásának Dénes is, amikor barátja kezében megpillantotta napjaink státusszimbólumát, a **mobilnit**. Megjegyzem, egy mobiltelefon is nagyobb tiszteletet érdemelt volna, a tulajdonosáról már nem is beszélve.

Az „**Ájde már!**" szerb-magyar egyveleg is igen közkedvelt, jobb híján töltelékszóként használatos, de nagy népszerűségnek örvend úgy is, mint „Gyerünk már!", vagy „Menj már!" jelentésű indulatszó. Tudatos kerülésén kívül már csak a **slág** mellőzése lenne a (tejszín)hab a tortán.

„Most ezt **(u)opste** nem értem" – hallhatjuk sokszor, habár azon sem kellene csodálkoznunk, ha éppen a mi kijelentésünkben találna valaki kivetnivalót. Ajánlom, hogy használjuk inkább az egyáltalán szót, hátha akkor világosabb lesz minden.

Mert ha az idegen szónak van magyar megfelelője, akkor mellőzni kell az idegent, de nem pusztán azért, mert az idegen, ezzel együtt pedig nyelv- és stílusromboló hatású, hanem mert a magyar megfelelő könnyebben érthető, használatával a beszélő üzenete pontosabban értelmezhető.

Az eszperantó, mint tudjuk, mesterséges nyelv, melyet több indoeurópai nyelv szókészlete és nyelvtana alapján a XIX. század végén alakítottak ki.

Képzeljük csak el! Ha a szerb nyelvből való kölcsönzés példáján felbuzdulva, és holmi nyelvújítási szándékkal vezérelve, vagy akár csak megszokásból is a Vajdaságban élő 26 nemzetiség által beszélt nyelvek mindegyikéből tűzdelnénk néhány szót a magyarban, kedves anyanyelvünk – azon kívül, hogy a donorok száma alapján vetekedhetne az eszperantóval – a felismerhetetlenségig eltorzulna, s használati utasítás nélkül már baráti csevegésre se lenne alkalmazható. Pedig kár lenne érte, nem?

Kucsera Ella
Gimnázium, Óbecse

Híd különdíj

Bogdán József gyermeklírája

Bogdán József: Szeder indája

Bogdán József 1956. január 12-én született Zentán. Édesanyját négyéves gyermekként veszítette el, apja pedig nem törődött a családdal. A zentai Vöröskereszt jóvoltából Kanizsára került nővérével és öccsével együtt Bogdán József és Püspök Ilona nevelőszülőkhöz. Az átlagos munkáscsalád számára létfontosságú volt a szervezet által havonta folyósított összeg az árvák neveltetésére. Miután megszűnt a segély, kitették őket az utcára. Ezután Nagybecskerekre kerültek. A költő legtöbb idejét az iskolában töltötte, ahol ételt, italt és egy kis melegséget kapott. Sokszor megfordult a vasútállomáson, órákig ült a váróteremben, miközben a nem létező karórájára pillantgatott, mintha csak az érte jövő gőzösre várna. Mikor a bevonuló kiskatonákat kísérték ki rokonaik, ismerőseik, a vasútállomás egy valóságos lakodalmas háznak tűnt. Ilyenkor az író boldognak érezte magát, és örömmel integetett ő is a zsúfolt vonatnak. Gyakran ellátogatott a szomszédos kávéházba, ahol kétes erkölcsű nők társaságába keveredett. Rúzsos szájuk elbűvölte a csellengő fiút. Később minden idejét a városi könyvtárban, olvasással és tanulással töltötte. Itt született meg 13 évesen első verse, melyben az 1970 őszén indult Magyar Szó Napsugár rovatát és szerkesztőjét, Farkas Zsuzsát köszöntötte. Boldogság járta át, mikor az újság lapjain viszontláthatta első alkotását, s ezáltal diáktársai is barátságosabban viszonyultak hozzá, mivel korábban kitaszították és csúfolták őt árvasága miatt. A Képes Ifjúságban megjelent költeményére reagáló Toldi Éva bátorította, rámutatott hibáira. Általa látta be a költő, hogy a tehetség mellett az őszinteség az elsődleges szempont a versek megformálásánál.

Isten hívó szavát akkor hallotta meg először, amikor egy alkalommal a hittanórára tartott társaival. Valójában a templomban élte át leginkább a hit szellemét. Megigézte őt a csönd, a tisztaság, úgy érezte, mintha állandó száztagú zenekar muzsikálna a lelkében. 1972-ben beiratkozott a szabadkai egyházi gimnáziumba, 1983-ban pedig a horvátországi Diakováron szerzett teológiai diplomát. Az így eltöltött tíz év alatt felnőtté vált, kikristályosodott benne a tudatosan vállalt papi hivatás. 1983. június 29-én, Péter Pál napján, pappá szentelték. Ezután Nagybecskerekre, majd Tordára került, és 1988 szeptembere óta Verbicán (Egyházaskér) végzi lelkészi feladatait.

Itt jelent meg 1989-ben első verseskötete **Ablakok** címmel saját kiadásában. A könyv címét a költő úgy magyarázza, hogy szeretne egy olyan ablakon kinézni, melyen át neki tetsző tájat láthatna. „Úgy szeretnék már egy ablakot,/ olyan igazit,/ mint gyermekkoromban-/ még ha tulipánok nem is nyílnának/ a párkányán, de hogyha kinéznék,/ szemem elé tárulna az a szépség,/ amit már évek óta se idebent/ se odakint nem láthatok." (Ablak)

Verseit átitatja a magány, az elhagyatottság, élet és halál kérdését vizsgálja, mellyel nap mint nap szembesül a kicsiny falu elsorvadását látva.

1992-ben megjelenik a **Billegések** című kötete. „Versei a háború élményanyagával telítettek, képi elemei ezt tükrözik, konkrét eseményekre reflektál a versíró, a híradókban hallott történéseket figyeli. De megejtően tiszta szóképeket hoz létre a romlottság bemutatására is, a világra való első rácsodálkozás élményének közvetítésére." (Toldi Éva) „Nyüzsögnek benned a gyermekkori / emlékek – egy vasárnap délután beültél / nagymamád hintaszékébe, és billegni kezdtél. – Azóta sem / csinálsz mást, csak billegsz, siratod a szép / emlékeket, amikor még gyermek voltál, / szép és bűntelen, és Valaki tágra nyílt / szemekkel figyelte minden billegésedet." – olvashatjuk a Hintaszék című versben. Ebből a gyűjteményből került néhány költeménye egy magyarországi versantológiába.

1993-ban sikeresen szerepelt az Egerben meghirdetett Fiatal Alkotók Országos Szövetségének pályázatán, ahol a vallási kategóriában első díjat szerzett.

A következő évben napvilágot látott **Szívzörejek** című kötete, melyben „a költő nem hunyhat szemet embertársainak mások által diktált elmúlása felett. Mély kereszténységében minden jóérzésű ember nevében Bogdán József bocsánatot kér az elüldözöttektől, a szétszórt családoktól, az árváktól, az özvegyektől, a meggyilkoltaktól" – írja róla Fekete J. József.

1998-ban adta ki **Szeder indája** című gyermekverseskötetét, melynek megírásában befolyásolja az a tény is, hogy 15 éve hitoktató, s naponta kapcsolatban van a gyerekekkel, belelát életükbe. Mélyen megélt és átélt a tapasztalati anyag, melyet írásaival közvetít. Szerepjátszó verseiben a részeges apa, az öngyilkosságra készülő anya, a kitaszított beteg sorsának megéneklésekor teljes mértékben fölvállalja őket. Ezekben a költeményekben az élet végső kérdései: a halál, a hit és a szenvedés, a test és a lélek ellentéte mellett a mindennapi élet külsőségei is foglalkoztatják. A költő a versekben egészen megnyílik, sőt túlságosan is föltárulkozik, feltörnek belőle a kínzó emlékek, melyek kicsi korától fogva gyötrik. Mindig az éjszaka csöndjében alkot, amikor i sötét démonokként fülébe sikoltanak a gondolatok, az emlékek, hogy a társadalom által kirekesztett lényként élt gyermekkorában. S azóta folyton azért küzd, hogy megmutassa: ő is számít, hogy észrevegyék, elismerjék és szeressék, dicsérjék őt.

A múltban komoly megpróbáltatások érték. Az első csapást már hétévesen elszenvedte, amikor tudomására jutott, hogy nem a vér szerinti szülei nevelik. Ez leírhatatlan élmény volt számára, úgy érezte, a legbecsapottabb és a legelhagyatottabb a világon. Sokszor hallotta az iskolában, hogy őt és testvéreit úgy találták, egy gödörben. Szívbéli barátai nem voltak, soha sem kapta meg azt a szeretetet, amire vágyott. Ezért is élt a visszahúzódó, csöndes gyerekben az elhatározás: egyszer világgá megy.

Talán ez a könyv próbál hangot

adni egy általa idealizált világ keresésének. A kötet három részre tagolódik és Csernik Attila rajzai, illusztrációi kötik csokorba.

A könyv címéül is szolgáló első ciklus magába foglalja a versek legnagyobb részét. A Szeder indája című tájidillen átsüt az érzékiség: „Ahogy a félkört / írja szeder indája, / és válladhoz ér, / kolibri szárnya / remeghet így, mint tested, / vagy a gólyahír." Az író rendkívül fontosnak találja a természet eredeti állapotához való visszatérést. Ha manapság kimegyünk az utcára, mindenfelé beépített betonfelületekkel találkozunk. A költeményekben éppen ezért gazdagon festi a természet képeit, a szokványosnál gyakrabban szerepelnek a madarak, növények és virágok, a különféle rovarok. Isten ezen teremtményei ugyanis alkalmasak az ártatlanság visszatükrözésére. Bogdán Józsefet lenyűgözi anyanyelvünk szépsége, és ezeknek az elemeknek az ecsetelésére szebbnél szebb szavakat alkalmaz, mint pl. lágybogár, tollgallér, kormorán, lombkorona, iszapbucka. A kitűnő költői megfigyelés remekléseit láthatjuk egy-egy fűszál, levél szemlélésében. A szeder indája, a boglárkára rászálló lepke, a napozó tücsök, a hálóját békésen fonó pók látványa elbűvölő: „kék vércsék szállnak / az éj párkányaira", vagy „boglárka boglárka, / kódorgó kicsiny ékkő". De a szerző elénk tárja a hajnal színeit is: „a nap búvóhelyén piszmog, / hogy felszálljon, intésre vár." (Virradat)

Az évszakok váltakozását a haiku hónapsorolóban mondja el. Kiváló ismerője a japán haiku verselésnek, melynek lényege három sorban kifejezni egy egész világot, a természet és az ember kapcsolatát, a költői mondanivalót szigorúan bontva 5+7+5-ös szótagolásban. „Olyanok ezek a versformák, mint a tenyérben görgetett harmatcsepp: parányi, szabályos alakjában benne rejlik a világ minden vize, az óceán, a felhő, a könny, s ráadásul visszatükrözi az égboltot, a napot, valamint annak az arcát, aki belenéz" (Fekete J. József) „A fagyos föld most / fogva tart egy kavicsot. / Holnap engem is." (December). Ám a végtelen tarkaságot körbelengi egyfajta sötét szomorúság, s mégis mérhetetlen szeretetet sugároznak ezek az írások. Ezt példázza a kicsi fecske borzongása a Feszítsd meg szárnyadat című versben: „Kóborló, piciny éhező, / szárnyad, akár a szemfedő. / Feltűnt egy égi jel: / Vérszeplős madárfej. / Ágvégen ücsörögsz tétlen?! / A fészek koporsó télen... / Indulj, ne hagyd magad! / Feszítsd meg szárnyadat!" Mélyről feltörő belső feszültség hatja át a Micsoda nyár sorait: „Riadt a cickány, meglapul, / szelíd akácnak háncsa hull.", majd később ez a feszültség tragédiába torkollik: „Ágzugba rejtve pókfonál, / kis légy hálója foglya már, / verdesve bújna lombon át, / halk roppanás – és nincs tovább.

A középső rész A legnagyobb csoda címet viseli, és mindössze három verset tartalmaz, melyek egy új élet megszületését mutatják be. Valósághűen ábrázolja az anya boldogságát, amikor először pillantja meg kisbabáját. Leírja a csecsemő ösztönös mozdulatait, ragaszkodását anyjához. Közülük talán a legsikerültebb az Amikor megszerettük egymást című költemény. „Anyu akkor szeretett belém, / amikor felkönyökölve kigördülni / látta a fejem. / Vállaim láttán felkiáltott: / Istenem, Istenem!" Ezekből a versekből egyfajta rejtett érzékiség is sugárzik: „Forró hasán hemperegtem / a tejtől sikamlós melleken, / ... Anyut akkor szerettem meg, amikor / a szopásba beleizzadva észleltem / ablakos melltartójának körvonalait.", vagy „A tejcseppes bimbót úgy falja, / szinte parazsallik az arca. / A puha mell udvara kékül."

A legszókimondóbb költemények a Családi képekbe csoportosulnak. Az író olyan jelenségeket, problémákat választ témául, melyeket még nem foglaltak gyermekversekbe, de mégis találkozni velük a mindennapi életben. Ilyen a vízfejű kistestvér, a részeges apa, a kirekesztett nagyanya, a családi veszekedések, a betegség, a halál. Az anya öngyilkossági kísérletét így látja: „Anyuról most nem mondok semmit, / csak talán annyit, hogy egy marék / aszpirint tartott a kezében / karácsony este, / és bőgött, / kisírt szemét dörzsölte. / Ja, még azt is mondta: Ha te / nem lennél, megtenném, / te kis büdös." Édesanyja elvesztése sokkoló hatással volt életére. Tulajdonképpen ez az anyahiány-komplexus a fő vezérvonala sok költeményének. Bennük gyakran az anyát keresi, őt magasztalja, védelmezi, az apát pedig a rossz oldalra állítja. Például amikor a szenteste részegen hazaérkező családfő feldönti a karácsonyfát, s ettől a látványtól az anya óvja gyermekeit, elkezdi dalolni a Mennyből az angyalt: „Apu karácsonykor rugdosta a levegőt, / fölmászott a karácsonyfára, / föl egészen a betlehemi csillagig. / Anyu egy nagy vájdling mézzel csorgatott mákos tészta fölé hajolt, és halkan a / Mennyből az angyalt énekelte." Bár azért az apa iránt is érez némi melegséget, még ha kicsit szokatlan hasonlattal festi a Reggeli ima című versben: „Apu egyszer fölém hajolt, / mint kutya a kölykét, megszagolt." A valóságban akkor még élő vér szerinti apjának előre megírta halálát a Szárnyat kaptál című költeményben: „Szegény apu, veled mi lett? / Szád vonala éles zsilett. / Égi utat tapos lábad. / Szárnyat kaptál, angyalszárnyat." Az apró problémákat félelemmel éli meg, hiányzik neki az anyai támogatás: „Most, hogy nagy vagyok, nagyon félek, / ha villan a tű, a köpeny. / Anyám nem ölel át, hogy megmondja: / Ne félj, rendben van minden..." (Valaki félt helyettem).

Minden emberben Jézust láttatja a Felismertelek című csodaszép írásban, mivel a papköltő magához legközelebbinek őt érzi: „Egyszer felismertelek, Jézusom, / egy rongyos kis árva gyerekben, / ki port rugdosva dalolt az úton". Tudatában annak, hogy pap, elvárnánk tőle, hogy az egyház hangján megszólalva az Istenközelséget, a csillogó-villogó szépséget mutassa be, miközben verseiből inkább csak a hívő ember hallatszik ki.

Bogdán József nem egyszerű gyermekverseket írt, hiszen fölmerül a kérdés: gyermekversek ezek? Őszinteségük, játszi tisztaságuk, lírai szépségük mindezt igazolja. Lehet, hogy egy harmonikus családi légkörben nevelkedő gyerek nem tudja átélni ezeket a verseket, nem értheti meg összetettebb mondanivalójukat, inkább csak megrémül tőlük és furcsának találja őket. Viszont, ha nyomorúságos sorsban élő veszi kezébe a Szeder indáját, teljesen magára lel benne, mintha tükörbe nézne. Megérzi a neki szántat, a bennük rejtező igazságot. A versekből kiérződik, hogy a költő lelkében mély nyomot hagyott a gyermekként elszenvedett szeretethiány. Hiszen a gyereknek olyan a lelke, mint a virág, elpusztul, ha nem öntözik és ápolják. Nagy-nagy szüksége van a szeretetre, ha nem kapja meg, meghal (lelkileg legalábbis), s aki megfosztja tőle, az gyilkos. Ezeket a szélsőségeket figyelve versei túl drámaiak, fájdalmasak, s ha még egy felnőtt is olvassa azokat, megretten, ledöbben tőlük.

A vajdasági magyar gyermekvers-irodalmat eddig a dallamos, víg versek, meseszerű, játékos mondókák alkották. A Csókán és környékén élő írók munkásságát figyelembe véve a következőket állapíthatjuk meg. Cs. Simon István Sziromeső című gyermekverseskötetében például a természetet hívja a gyerekek játszótársául. Ezek a versek saját gyerekkoráról szólnak, mivel akkoriban még a rét, a mezei virágok, a napsugár és a szivárvány volt a pajtásuk. " A komor ég / behűtött dinnyeként / szétrepedt. / Szivárvány ragyog / az ázott / táj felett. / A rét fűszálain / gyöngyszemek ülnek, / szitakötők / szárítkoznak, / s a zengő / ragyogásban / fölrepülnek." (Szivárvány) A költő szívesen emlékszik vissza örömteli és gondtalan gyermekéveire. Kiérződik költeményeiből az egykori boldog állapot utáni sóvárgás, mivel fájón tapasztalja, hogy a felelőtlen emberi nemtörődömség miatt lerombolták a „nagy játszótársat". „Falunk alá egyszer / olajos nagy traktorok / jöttek. / Füstölögve, sebbel-hobbal / fölszántották játszótársunkat, / a rétet. / Riadoztak a madarak. / A vadvirágok / nagy kétségbe estek. / Sziromesősóhajuk / messze szállt a szélben, / Sziromesősóhajuk / csillag lett az égen." (Sziromeső).

Fehér Kálmán gyermekversein a líraiság, a gondolati tömörség, a költői képek sűrítettsége fut át. Rokon vonásokat figyelhetünk meg a költészete és Bogdán József egyes verseinek alaphangulata között. Mindketten az anya-gyermek kapcsolatot ábrázolják. Például a Gurul a kislány két szeme című versben a kötődés van megformálva: „Gurul a kislány két szeme. / Elgurul a messzibe / Két keze a semmibe / Ott is anyja ölébe.", a papköltő pedig inkább szociális megvilágításban beszél róluk. Ilyen társadalmi viszonyoknak ad hangot Thurzó Lajos gyermeklírája is. A Tavasz Jánoska elindul... című elbeszélő költeményben a nincstelenségből és elmaradottságból kitörni akaró gyerekember sorsa szövődik bele az őt határtalanul szerető édesanyja és öntudatos munkás apja életének bemutatásába. „Meleg anyaszemből / Örömkönnyek hulltak / Szoba tiszta földjén / Szerteszét gurultak / Jánoska ujjongott / S az lett kívánsága, / Örömmel repülne / Még ma iskolába / Int Jánoska apja, / Szól is komoly hangon: »Vigyázz a gyerekre, / Juliskám, galambom!«".

De Bogdán József versei nem kizárólag a gyermekélet gazdag és színes világát tárják föl. Hiszen hogyan is tudhatna egy ilyen tragikus sorsú ember csengő-bongó dalokat költeni, ha figyelembe vesszük, hogy tulajdonképpen nem is volt gyerekkora? Már akkor komoly egzisztenciális gondjai voltak, gyerekként a felnőttet játszotta, felnőttként pedig gyerek akar lenni. Saját bevallása szerint a lélek ugyanaz gyermekként, mint öregként, ugyanis a szerelem, a szeretet képes tisztává tenni az embert, olyanná, aki könnyen megbocsát. Piciny bánáti falvak lelki gyógyítójaként belelát a gyermeki gondolatokba, s bizton állíthatjuk, érez valamit, amit mi csak sejthetünk. Pontosan tudja, hogy nem szabad velük lekezelően viselkedni, meg kell őket hallgatni, tanácsot adni nekik, beavatni őket az élet dolgaiba, mert a rideg valóság mást mutat, mint a játékba merült gyermek világa. Bátran szembesíti kis barátait a nap mint nap fölmerülő kérdésekkel, melyek az élet és halál, a magány, a nyomorúság, a szegénység tárgykörébe tartoznak. Miért ne lehetne beszélni az elvált szülők gyerekeiről, angolkóros betegekről, szexualitásról, alkoholizmusról, egyszóval azokról a dolgokról, melyekről a felnőttek sem szívesen beszélnek? Bogdán József verseinek elsődleges célja, hogy a tabu témákról lerántsa a leplet, és lírai keretbe foglalva, finoman szóljon róluk, mivel nem szabad illúziókat kelteni, sem az igazságot elhallgatni. Ezért nem szokványos az ő költészete. Véleménye szerint a játékösztönre ható, nevelő jellegű verseknek is nagy a jelentőségük a gyermekirodalomban, ám az is fontos, hogy a gyerekeket komolyan vegyük, hiszen nekik sem mindig játék az életük. Ebből a szempontból hasonlóságot mutat Bogdán József gyermekköltészete Weöres Sándor gyermekirodalmával, hiszen nála is elmosódnak a határok a gyermekek és a felnőttek számára írt költészet között. Gyermekverseinek legtöbbje talán nem is gyermekeknek íródott, bár mindenben betartja a gyermekvers műfaji szabályait.

A szürke, falusi plébánián írogató papköltő úgy érzi, elfogadták írói hitvallását. Szinte minden folyóiratban jelennek meg versei, melyek mindegyike egy kiáltás, sikoly a hasonló sorsú emberek életéért. Nem véletlenül szólal meg egyre gyakrabban különböző hazai, valamint külföldi rádió- és televízióműsorokban, hiszen a riporterek által kedvelt életfelfogása pozitív hatást gyakorol a társadalomra.

Bóka Mónika és Lévai Ildikó
Vegyészeti-Élelmiszeripari Középiskola, Csóka

I. díj

Hófehérke és a hét állástalan fémipari dolgozó

Hol volt, hol nem volt, egy óriási nagyváros egyik szegletében, ahol a kéttonnás markoló túr, élt Hófehérke. Mosónőként dolgozott egy mosodában a mostohaanyjával, aki egyben a főnöke is volt, és az apjával élt együtt. A mostohaanyja folyton a TV előtt ült és csodálta magát két reklám között:

– Tévém, tévém, mondd meg nékem, ki a legszebb a világon?

Mire a TV:

– Szép vagy, nyanya, de Hófehérke sokkal szebb!

Hej, méregbe gurult erre a banya és hívatta a zsoldosait, hogy öljék meg Hófehérkét. De amikor a zsoldosok rátámadtak Hófehérkére és meg akarták ölni, ő lefizette őket és elszökött otthonról. Ment, mendegélt Hófehérke a sikátorokon, csatornákon keresztül, mígnem egyszer csak egy kedves kis, hétemeletes lakóházhoz ért. Feszítővassal felfeszítette az ajtót és besurrant a házba. Mikor látta, hogy nincs otthon senki, a konyhába ment, megette az összes szalámit és megitta az összes narancslevet. Ezután elterpeszkedett egy fotelban, megnézte a kedvenc dél-amerikai sorozatát, majd lefeküdt aludni a hálószobában.

A ház gazdája hét munkanélküli fémipari munkás volt, akik napközben munkát kerestek, éjszaka páncélszekrényt fúrtak. Ebből a csinos kis jövedelemből tudták felépíteni a hétemeletes házat. Szóval, amikor ez a hét becsületes ember hazaért és tárvanyitva találta a bejárati ajtót, azt hitte, betörtek hozzájuk. Azonban mikor megtalálták Hófehérkét, mindent megértettek. Miután Hófehérke felkelt és elmesélte idekerülésének a történetét, megsajnálták és nem bántották, sőt, még azt is megengedték neki, hogy ott maradjon náluk, cserébe csak mosnia, vasalnia, főznie kellett a hét szakemberre.

Telt-múlt az idő, a vén banyának a fülébe jutott valahogy a hír, hogy Hófehérke még él. Bosszút forralt és mérgezett porszívókat készített. Beöltözött porszívóügynöknek, elment a munkások házához és vetetett Hófehérkével egy mérgezett porszívót. Mikor Hófehérke kipróbálta, a méreg bekerült a szervezetébe és elvesztette az eszméletét. Hazaérve a hét munkanélküli megtalálta Hófehérkét és azt hitték, hogy meghalt.

Belefektették egy bádogteknőbe, amelyben a maltert szokták keverni és kitették az eresz alá, hogy ne foglalja a helyet a házban. Hogy, hogy nem, arra járt a körzeti orvos, meglátta Hófehérkét, bevitte a kórházba, ahol EKG-t, DNS-t, FBI-t, KGB-t és minden hárombetűs vizsgálatot elvégeztek rajta. Végül kiderült, hogy Hófehérkének csak egy kis folyadék hiányzik. Beleöntöttek tíz liter narancslevet és – csodák csodájára – felébredt. Összeházasodott a körzeti orvossal, boldogan élnek, ha meg nem haltak.

Herédi Tivadar
Műszaki Középiskola, Szabadka

II. díj

A szurkolás története a labdarúgásban napjainktól 1973. szeptember 9-ig

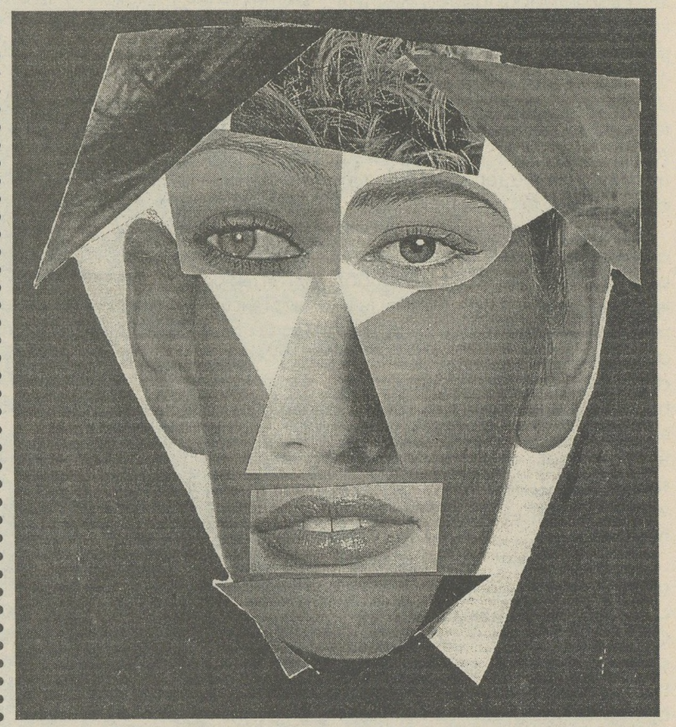

Mostanság igen sok bírálat éri a címben említett nemes sport rajongóit. Természetesen egy rakás, csupa alaptalan vádról van szó. Nem értem, kinek árt az, ha a szegény fociimádó hetente kimegy egy-egy focimeccsre. Na, jó. Az tény, hogy útközben betör néhány kirakatot, szétver egy-két tömegközlekedési eszközt, de ezt csupán kedvcsinálóként, mindenféle rossz szándék nélkül teszi. Aztán az sem világos, hogy miért baj az, hogy, megérkezvén a helyszínre (ezzel is bizonyítva jólneveltségét), elüvöltözi teli torokból a **Leharapom a fejedet, és szétrúgom azt a retves...** kezdetű népdalt az ellenfél szurkolóinak a tiszteletére. Továbbá szerintem azzal sincs semmi probléma, hogy a mérkőzés kilencven perce alatt kigúvadt szemmel ordít, ugrál, őrjöng, s énekli a csapatát biztató **Ti vagytok az ISTENEK, ti vagytok az ÁSZOK, ha nem nyertek, bizony, én szétrúgom a szátok-féle** nótákat, valamint a helyszínnek s a vérmérsékletnek megfelelően – a meccs szebbé-jobbá tételéért – különböző apróságokat hajigál be a pályára. Mint például: napraforgós zacsit, kisebb-nagyobb kődarabot, ciántól enyhén kábult tiszai halat, esetleg Michael Jackson CD-t. (Nem hivatalos források szerint egyes futballfanatikusok még az anyósukat is megpróbálták e célból becsempészni a küzdőtérre, de a biztonsági erők, mint fegyvernek látszó tárgyat, könyörtelenül elkobozták.)

Nos, azt hiszem, egyelőre ennyi elég is. Ha valaki még ennyi megdönthetetlen érv ellenére is kiáll amellett, hogy a fentiek problémát jelentenek, ám legyen. Azt azonban senki se gondolja, hogy a megemlített „gondok" a labdarúgás háza táján újkeletűek! Eme felszólítás teljes megértéséhez elég, ha elmesélem, mi is történt a címben is szereplő 1973. szeptember 9-én. Talán akkoriban még a tiszai halaknak sem kellett a ciánfoltos pikkelyeiket a Dunában kimosniuk. Na, tessék. Már megint eltértem a tárgytól. Tehát, a legfontosabb most az, hogy ettől a perctől kezdve már nem 2000-et írunk, hanem újra 1973-at...

A délutáni nap vidáman kukucskál át a kimondottan az ő számára kifejlesztett ózonlyukon, enyhe szellő fújdogál, ökörnyál, valamint az időben le nem szedett, s ebből kifolyólag már rothadó tökök illata úszik a levegőben. Nos, ez utóbbit figyelmen kívül hagyva szerintem igazán mesébe illő képek... Ám hirtelen az idillikus csendbe belehasít valahonnan a közelből egy elkeseredett kiáltás:

– Ajóédesanyádat!

Naa, ugyan már! Hát ez már azért, tényleg nem illik ide... Ja, persze, az más. Vasárnap van. Akkor pedig – az ünnepi szentmise után – egy bajnoki futballmérkőzésnek nevezett, álcázott szidalomparádé folyik a kukoricás mellett, Tiszamenti módra.

A mérkőzés, mivel egy bácskai és egy bánáti csapat összacsapásáról van szó, talán még a megszokottnál is idegesebb légkörben zajlik. A vendégcsapat 2:0-ra vezet, s a hazaiak szurkológárdája egyre idegesebben döngeti le a torkán a jó hideg söröcskét.

Fél óra elteltével, néhány birkózó- és ökölvívómérkőzésbe illő jelenet, valamint hetvennyolc sárga és huszonhárom piros lap után, Isten tudja hogyan, de mégis a hazaiak nyernek 4:2-re, és ekkor elszabadul a pokol. A helyi nézőközönség, felbőszülve azon, hogy a csapatuk mégis győzött, s így tulajdonképpen nincs igazi ok a bunyóra, nekiront az ellenfélnek s azok rajongóinak. A „megtámadottak" edzője ugyan még megpróbálkozik egy „ugyan már, mire jó ez, fiúk"-féle kérdéssel, de miután válaszként kap egy felvilágosító hasbarúgást, sürgősen ő is egy jókora fadorong keresésébe kezd.

A csapatból a sok átlagos, névtelen verekedő közül szemmel láthatóan kiemelkedik két igazán tehetséges harcos, akiket mindenképpen – külön is – meg kell említeni. Az egyik Birkás László, barátainak csak Pityizálós Tóni, aki egy különleges, még soha nem látott forgótechnikával hajigálja az útjába kerülőket a tőle mintegy tíz méterre sorakozó biciklik közé. A másik a magas termetű, szikár, jól nevelt, s mindemellett modern hölgy, Rózsika. Aki ezúttal az illemről megfeledkezve, a magassarkú cipőjét levéve, szó szerint utat vág magának a leghevesebben hadakozók között.

Háromnegyedórányi életre-halálra folyó küzdelem után a csatazaj elül. Letépett ingek, kék-zöld színben pompázó focisták, széttört sörösüvegek, valamint véreshurka kinézetű egyének hevernek szerteszéjjel. A mérkőzés most már tényleg véget ért...

S hogy meg ne feledkezzem a legfontosabbról: az esemény után tíz nap elteltével már amerikai filmkészítők érdeklődtek, de mivel a résztvevők semmi pénzért sem voltak hajlandóak előadni történetüket, a mai napig sem készült film erről a csodálatos, ökörnyálas, rohadttök-illatú délutánról.

Ui.: Az írás alapjául szolgáló (Kispiacon lejátszott) mérkőzés jegyzőkönyvét a zentai Történelmi Levéltár az 1973-as iratai között érzi. Hitelességét garantálja...

Fodor István
Gimnázium, Zenta

III. díj

Ükunokám naplójából

Csörög a hyper vekker, működésbe hozza az automatizált áloműző-ébresztő generátort, ami 220 V-os áramot vezetve a jobb szélső lábujjamba, kidob az ágyból.

Hideg van itt, a 256. emeleten, mert az elromlott fűtőberendezést a tériszonyban szenvedő szerelő nem képes megjavítani. Az ősök melóznak. Apám a régi számítógépeket megsemmisítő telep vezetője, anyám „varrónő". Foltozza és stoppolja az ózonlyukat. Feléltöztet a ruhásszekrény, bedobom a tanuláskönnyítő aktív atomtablettát és elindulok a csillagközi gimibe. Útba esik a Megadomb 238457-es számú szeméttelep. Azt mondják, régen ott egy iskola állt, ahol a tanárok addig tartották a munkabeszüntetést, míg nem jött egy karhatalmi üzenet: Most már aztán elég legyen!

Az első óránk testnevelés. Kipróbáltuk az új Anti-Gravity dobbantót. A társam szép kis lyukat hagyott a plafonban. A fizikaóra témája az UFO működési elve, Mulder ügynök aktái szerint. Egy régi, elavult UFÓ-t tanulmányoztunk. Matematika órán a tanár egy felettébb egyszerű témával vázolta nekünk a negatív számok birodalmát: Ha egy buszon nyolc ember utazik, s tízen leszállnak, akkor kettőnek fel kell szállnia, hogy senki se legyen a buszon.

Kicsöngettek. Végre vége a sulinak. Útban hazafelé megállok egy MC'DobDrive-nál, megkóstolom a legújabb menüt: vegytiszta biokenyér, biohusi, biozöldség, és az egész bioplazmaroston. Csábítóan hangzik!

Még mindig haragban vagyok a szomszéddal. Mióta klónozta a kutyámat, mert az övé nem volt szobatiszta, s nem tudott beszélni, nem vagyunk jó viszonyban. Bekapcsolom a ma már muzeális Sony TV-met. Egy múlt századi, nagy klasszikus film megy, valami Aranyember, kicsit átdolgozva, színesben, 3D-ban. Sose hallottam róla.

Kicsit fáj a fejem a múltkor beültetett gondolkodtató chip miatt, ami a verselemzésekhez kell. Határozottan kicsi a koponyám és őszül a hajam a tudományoktól. Levelet kaptam az egykori osztálytársaimtól, akik egy másik bolygóra mentek tanulni, azért, mert „itt nagyon meleg van..."

Itt az ideje a napi virtuális Internet-sportnak. Egy marslakó akar velem futásban versenyezni. Startban otthagytam. A moziban most megy a Terminátor XXIV. A legjobb része az, amikor a sztratoszférában levágja a genetikailag hibás bélgiliszta fejét és farkát, majd jutalmul elmegy egy örömlányhoz és azt mondja: Még visszajövök! Nagyon izgi.

Sötétedik, az eget egy atomfelhő borítja. Felveszem az altatóval átitatott pizsamámat és elmegyek aludni, mert manapság rövidebbek a napok.

Góli Sándor
Gimnázium, Óbecse

III. díj

Váratlan találkozás

Oly rég történt, hogy talán igaz sem volt... De az érzés, amely akkor hatalmába kerített, még ma is uralja a testemnek minden egyes porcikáját.

A történet úgy kezdődött, hogy első látásra beleszerettünk egymásba. Úsztunk a boldogságban, vidámak voltunk, az életben pedig sikeresek. Nem volt akadály, amit ketten, egyesült erővel nem tudtunk volna legyőzni. Nap mint nap együtt voltunk, lófráltunk, s melegítettük egymást. Nem számított, nekem adatott meg az első alkalom. Örültem, hogy még senki sem kapta meg előttem.

Idővel azonban minden rendbe jött, a sok kényeztetés, ápolgatás megtette a hatását: egyre puhább lett, majd kitágult és sokkal jobban csúszott... Nagyon örültem neki!

Mielőtt én felkaroltam volna, ott állt és senki sem vette észre. Most viszont, amikor együtt megyünk az utcán, mindenki jól megnézi. Úgy vettem észre, irigylik tőlem.

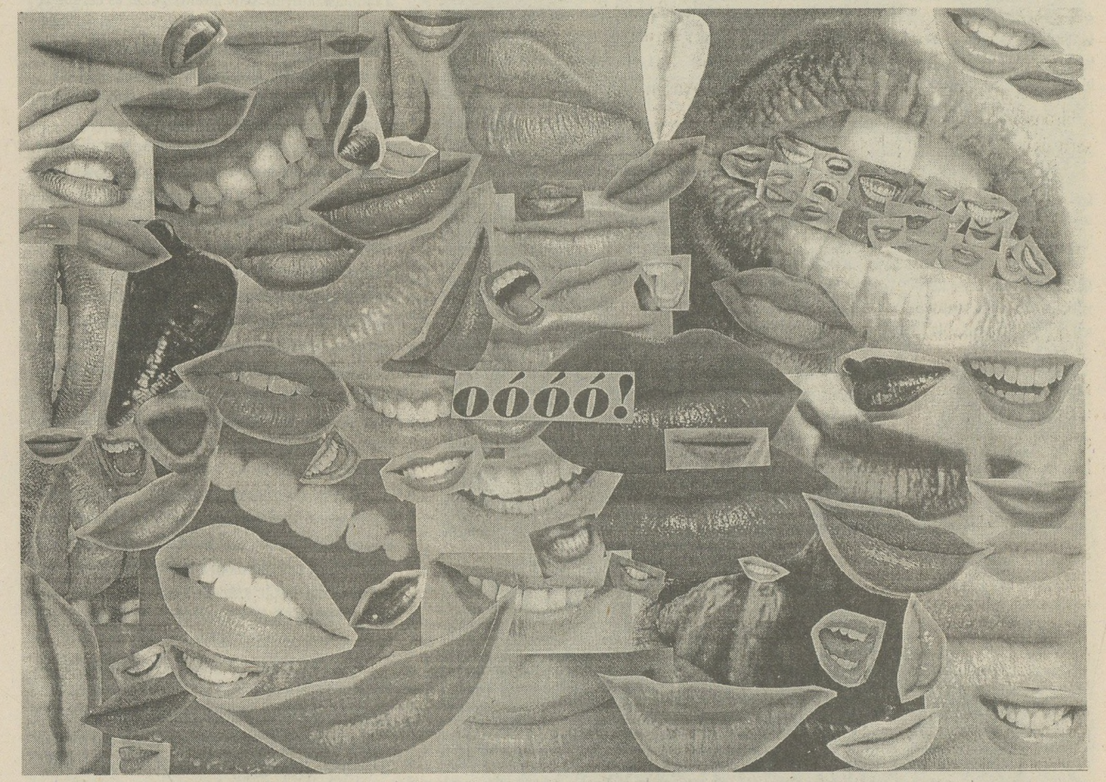

hol vagyunk, soha nem váltunk el egymástól.

Amikor összekerültünk, szerettem volna ágyba vinni, de féltem és tudtam, hogy ezt a szüleim úgysem engedélyeznék. Ezért ezt nem mertem megtenni... De titokban, amikor egyedül voltunk, mindig bevittem a fürdőszobába és megtisztogattam az orrocskáját a portól és a piszoktól. Ezután a tusrózsával megmostam tetőtől talpig. Ott állt előttem és csillogott a tisztaságtól. Felemelő érzés volt őt így látni!

Emlékszem, amikor először belehatoltam, nagyon kellemetlen volt még, és eléggé fájdalmas, de tudtam, hogy Az enyém volt, és a legszebb.

Magammal vittem mindenhova, még az iskolába is, de, sajnos, tornaórán nem lehettünk együtt. Ilyenkor elbúcsúztunk, és ő türelmesen várt rám.

Egy nap, órák után, rohanok haza és hűlt helyét találom. Sehol sem lelem. Eltűnt! Mintha a föld nyelte volna el. Kerestem, de hiába. Az újságban hirdetést adtam fel, de nem jelentkezett. Teltek a napok, hetek, hónapok és sehol egy árva, biztató jel.

Teljesen le voltam törve, elment minden életkedvem, boldogtalan voltam, de a reményt még akkor sem adtam fel. Bíztam benne, hogy amiért gondoskodtam róla és felkaroltam, visszajön még egyszer hozzám...

De, sajnos, tévedtem, nem jelentkezett. Feladtam mindent. Úgy gondoltam, hogy a sors akarta így és belenyugodtam.

A szüleimnek el sem mertem mondani, hogy mi történt.

Nélküle jártam az utcákat, bolyongtam, s közben töprengtem, ki miatt tette ezt velem.

Egyszer csak az történt, hogy éppen kiszemeltem egy másikat, már majdnem meg is szereztem, amikor váratlan meglepetésben volt részem. Otthon ültem, és egyszer csak valaki csönget. Kimegyek és látom, hogy ott van a postás kezében. Átvettem és beszaladtam vele a házba.

Annyira megörültem az újbóli találkozásnak, hogy másnap együtt mentünk szórakozni.

Végre meglett a rég ellopott BAKANCSOM!!!

Surányi Gábor
Műszaki Középiskola, Szabadka

Diákzsűri — III. díj

Aktuális fabula

Orwel nyomán

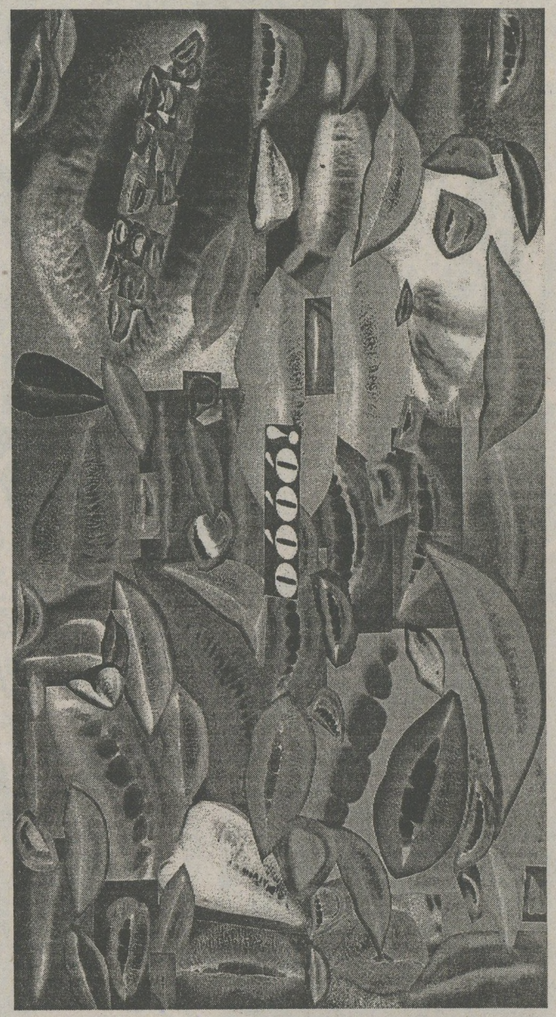

Túl az Óperenciás tengeren, ott, ahol még a kurta farkú malac sem túr, valahol a kéklő Adriánál volt egy ország, amelyik hol volt, hol nem volt.

Lakói még valamikor réges-régen egyetértésben éltek. Igaz, voltak kisebb-nagyobb összetűzéseik, de elsimították vitáikat azért, hogy tiszta szívvel, igaz „pionírokként" szolgálják a hazájukat. Összefogtak és dalolva újjáépítették a háború után szétdúlt országot. Az uralkodójuk vidáman legeltette szemeit a szemüvege alatt, akárhol is járt a birodalomban. Felesége mindenüvé elkísérte és egyaránt fürdött vele a dicsőségben.

Ám, mint tudjuk, semmi sem tart örökké, az uralkodó is meghalt egyszer.

Voltak utódai, de a nép elégedetlenkedett. Nem volt jó nekik sehogyan sem. Elhatározták, hogy új vezetőt keresnek, olyat, amilyet még nem hordott a hátán a föld!

Ki is választották a vadállatok közül a sündisznót, aki a nevéhez hű maradt: tüskés és pofátlan. Igen ám, de ezt kevesen tudták róla. Ígért fűt-fát és mézes-mázos beszédével elkápráztatta az erdő és a hegyek lakóit, a tenger mentén, sőt, még a síkságon élőket is.

Megválasztásához csalásra volt szüksége, de nem riadt vissza semmiféle gonosztettől, és amikor trónra került... Nos, akkor kezdődtek a bajok! Kiderült, ki is ez a sündisznó valójában! Mint a kis állatoknak általában, neki is kisebbségi komplexusai voltak, és ezt az ölébe pottyant hatalommal próbálta leplezni. A jelentéktelen kis süniből kegyetlen diktátor vált, aki csak a saját érdekeit tartotta szem előtt. Minden lehetőséget megragadott, hogy kizsákmányolja az alattvalókat. Ebben a tevékenységben serényen segédkeztek busásan megfizetett zsoldosai: a sólymok és a tigrisek. Álnevükön: a hazáért utolsó csepp vérüket ontó, hű katonák!!!

A jóravaló polgároknak igen-igen elegük lett ebből a rémuralomból. Közös megegyezéssel különváltak volna békésen, és ki-ki élte volna tovább a saját életét, de az erdei vad ellentmondott! Hadat üzent minden tagállamnak, amelyik – nevezzük így – Szolgaföldde meg akarta szakítani a „testvéri" kapcsolatait.

Háborúk dúltak mindenfelé, ártatlan állatokat gyilkoltak meg brutális módon a „haza őrei". Szolgaföld sorra elveszítette az összes tagállamát, és csak egy szakadt kis terület maradt belőle a Balkán-félsziget puskaporos ölén. Az állatok rongyosan jártak munkába (már aki járt), fizetésükből csak máról holnapra tudtak megélni, a boltokban nem volt semmilyen árú, vagy ha igen, akkor méregdrágán. Egyik napról a másikra beköszöntött az infláció, de még ekkor is a sündisznót támogatták. Igaz, nem kellett őt támogatni, úgy összeszedte magát tízéves uralma alatt, hogy földalatti palotát építtetett magának, a világ különböző helyein vásárolt villákat, fiának szórakozóhelyet nyitott, ahova olyan esztelen erdei állatok jártak, akik még a szőrük alatt is pénzt hordtak. Ezek mind a diktátor mellett álltak. De kik is ők valójában? Van közöttük kőszáli kecske, akinek az a fontos, hogy meglegyen a mindennapi száraz kórója; van mobiltelefonnal szaladgáló szőrös gorilla, aki mindig arra vár, hogy őt hívja valaki, mert ő bizony nem tudja megkülönböztetni egymástól a készüléken található számokat; van közöttük sok-sok csaholó, kóbor eb, akik a Szolgaföldhöz tartozó gyönyörűszép területen sajnálatos módon igencsak elszaporodtak. Persze, élnek farkasok is ebben az országban, ők vonyítanak, de a süni és talpnyalói egykettőre tömlöcbe vágják őket, ahol aztán kifejthetik véleményüket a patkányoknak és a svábbogaraknak.

Egyedül a síkságon dolgoznak. Ők látják el egész Szolgaföldet táplálékkal, persze, nem szabad akaratukból, de hát nem tehetnek szegények arról, hogy a történelem kegyetlen tréfát űzött velük.

Reméljük, lenéz egyszer az Isten az égből és jóra fordítja sorsukat, már csak azért is, hogy a mese szépen érjen véget. Reménykedjünk abban, hogy a gonosz elnyeri méltó büntetését, a jó pedig a jutalmát.

Befejezésül csak annyit: ha a vad sündisznót leváltották volna, talán az én mesém is tovább tartott volna.
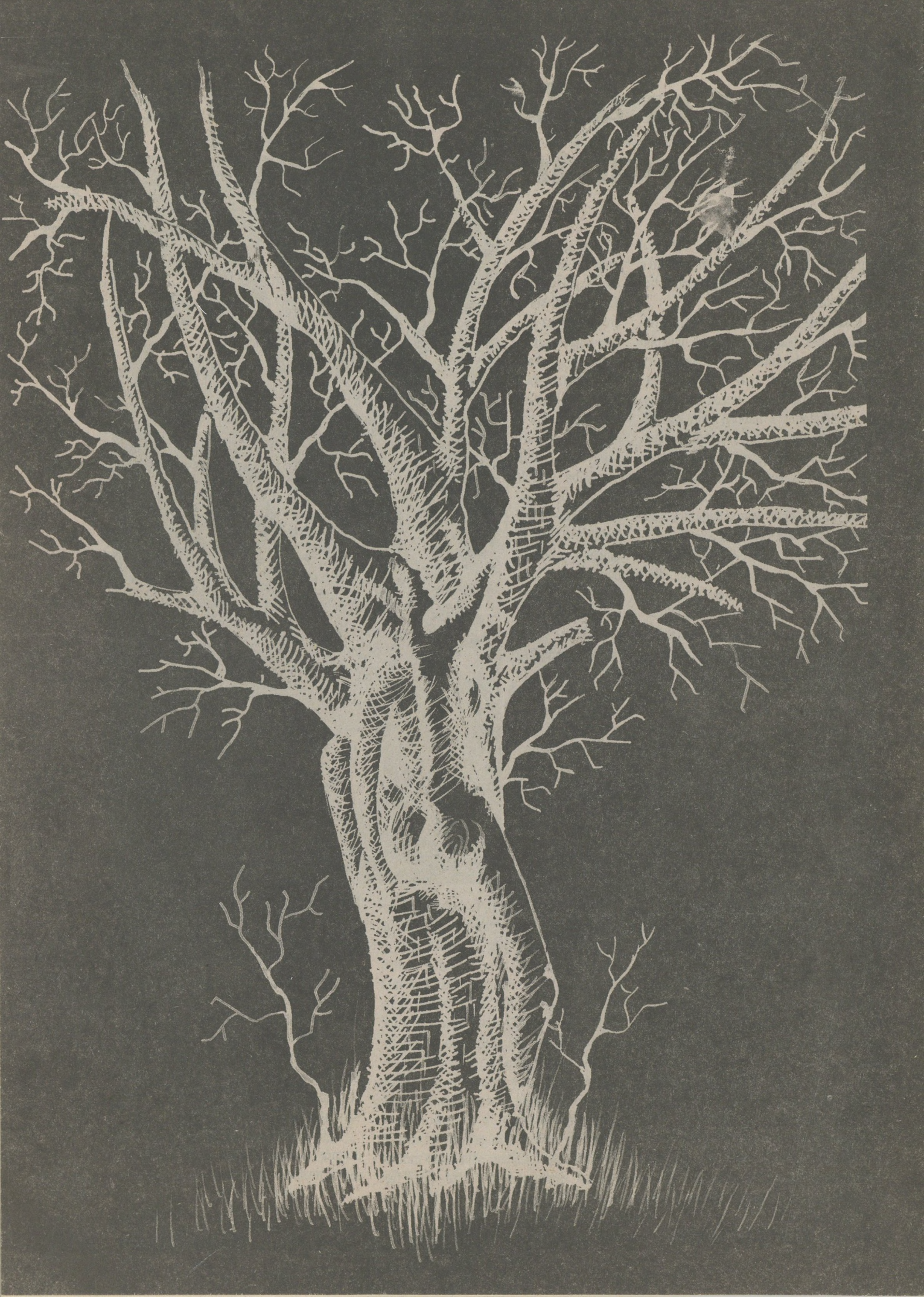
Faragó Szilvia
Gimnázium, Óbecse